

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Félévre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 ek.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A helyes ut. Szabolcsi Miksától. — A német színház ügye. Palágyi Menyhértől. — Mr. Wihte oroszországi utjáról. — Szombat az esküdtsek előtt. Lemberger Armin, bajai ügyvéd. — Anthológia a zsidó klasszikus költőkből. Irja Makai Emil. — A tekintetes ur. Lévai Dezsőtől. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Melléklet: Zsidó-magyar írók és tudósok. XXXII. (Neubauer László) Szerkeszti: Dr. Feléki Sándor. — Révai ur. Elbeszélés. Gondai Dezsőtől. — Arnsteiner ur háztűznézőben. Kompart Lipót beszélye.

Naptár:

Vasárnap (1891 augusztus 2) 5651. Tamus hó (29 napos) 27-ike. Hétfő 28-ika. Kedd 29-ike.

Szerda Ab hó (30 napos) 1-jc. Rós-Chódes A «kilencz nap» kezdete. Csütörtök 2-ika. Péntek 3-ika. Szombat 4-ike. Sabosz-Chazón, Hctiszidra: Devorim. — Haftórah: Jeremiás 1. fejezete.

A helyes ut.

Nézeteink a vasárnapi munkaszünet ellen irányuló mozgalomról.

Szemben a mozgalommal, melyet több fővárosi kereskedő a vasárnapi munkaszünet ügyében megindított, lehetetlen nem utalnunk iránytadó helyről származó, lapunknak július 3-iki számában közzétett cikkére, mely a vonatkozó kereskedelemügyi miniszteri rendelet megjelenése után első volt, mely kimondta, hogy a miniszter intézkedései egyenesen lehetetlenségek, hogy beláthatatlan kárára lesznek különösen a kiskereskedésnek, melyet egyszerűen agyon csapnak; hogy a kereskedői világak,

»de kétszeresen a fővárosi kereskedőknek kötelessége, hogy az actiót a rendelet gyarló intézkedései ellen megkezdjék; mert nemcsak saját helyi érdekük, hanem az országban szétszóró kiskereskedői vevők s adósaiknak érdekei állanak azzal szoros összeköttetésben. Ha Budapesten az első lépést megteszik, csakhamar utánuk indul az egész ország kereskedői közössége s nem kételkedünk abban, hogy sikerül a kereskedelemügyi ministert rendeletének oly értelemben való megváltoztatására rábírní, miszerint a fővárosi nagykereskedő vasárnap délig, a falusi kiskereskedő pedig, aki segédet nem tart és csak egymaga árusít, ugyanazon kedvezményben részesüljön, mint a segéd nélkül dolgozó kisiparos, akit már a törvény megvéd.

Ezeket irtuk közvetlen a miniszteri rendelet megjelenése után, melynek a vasárnapi munkaszünetről hozott törvény 3. §-a értelmében feladata lett volna, hogy a törvény intézkedéseit összhangzásba hozza a gyakorlati élet szük-

ségeivel; hogy többek közt megállapítsa az iparnemeket és üzletágakat, melyek a törvény szigora alul kivételnek, és amit a kérdéses rendelet úgy oldott meg, hogy például — amit különben az idézett cikkben mint első kiemeltünk, és a min azóta tudunkkal segítve is lett — a dohányárus vasárnap d. e. 11 óra után eladhat ugyan dohányt, szivart, de gyufát hozzá már nem.

»A korcsmák — ezt irtuk akkor — egész nap nyitva maradnak, a népek lesz tehát alkalma »jó kedv«-re szert tenni; ha az ilyen alkalommal valaki kissé mámoros fővel a zsidó boltoshoz beállít, a kinek a »trafik« végett a boltot nyitva kell tartania: ott dohányt kap ugyan, de törött pipája helyett mást nem vásárolhat, — valjon lesz-e gondoskodva kellő biztonságról, hogy a rakoncátlan követelő vevő túlkapásai ellen a boltos meg legyen védve?»

»A falusi zsidó boltos tehát nemcsak anyagilag károsul a vasárnapi munkaszünet folytán, hanem az új állapotokhoz csak nehezen szokható közönség erőszakának is ki van téve.

Utaltunk a miniszteri rendeletnek még számos, hézagos, vagy egyenesen káros intézkedésére, rámutattunk a fenyegető bajra és sorompóba szőlítettük első sorban magukat a kereskedőket, mert — mint cikkíró kijelentette — »a kezdeményezésnek maguknak az érdekelteknek köréből kell kiindulnia.

És mindennek daczára nem érthetünk egyet a jelen cikkünk bevezetésében jelzett mozgalommal; nem érthetünk egyet vele, mert a kérdést olyan utra terelte, melyen cél nem érhető, melyen a siker egyenesen ki van zárva.

A szombatot szigorúan megtartó zsidó kereskedőket *mint olyanokat* actióba akarják vinni a mozgalom tervezői és *ezek számára* kivételes kedvezményeket óhajtanak kivívni a kereskedelemügyi minisztertől, mert a vasárnapi munkaszünet leginkább ezeket sújtja.

A kérés, kétséget nem szenved, jogos; Angliában és Hollandiában — az iparosokra, de nem a kereskedőkre nézve — tekintetbe is vették, hogy azonban nálunk eredményre vezessen: arra ezidő szerint *semmi kilátás*.

Amit az urak tenni akarnak, azt már megkísérlették náluknál hatalmasabb factorok. Hiszen mielőtt a törvény törvénynyé lett, az országos izr. iroda és az orthodox közvetítő bizottság a felekezet nevében kérvényeztek a képviselőháznál; mind a két központ utalt a bajra, mely a törvény életbeléptetése által a szombatot megtartó zsidó kereskedőt érné; és mi volt az eredménye akkor, mikor a kérvénynek igazán voltak még chance-ai? Egyszerűen a kereskedelmi miniszterhez utasították, és ha Ullmann Sándor fel nem szólal, a segéd nélkül dolgozó iparosokra nézve sem adják meg a kivívott kedvezményt.

Igaz, hogy az ügyet végtelenül megkárosították az orthodox közvetítő bizottságnak minden alkalommal felszínre vergődő és a magyar zsidóságnak már annyi kárt okozott, reá annyi szégyent hozott. szeparatiztikus, a magyar zsidóságot minél több darabra szakítani vágyó törekvése; de az együttes eljárásnak is tán csak éppen akkor lehetett volna eredménye, mikor a kérvények sorsa fölött a *képviselőház* dönthetett; most így is, úgy is, *csakis* a kereskedelmi miniszterhez fordulhatnak, és a kereskedelmi miniszter egyszer s mindenkorra kijelentette, hogy a vasárnapi munkaszünet törvényét illetőleg *semminemű felekezeti álláspontot nem vesz tekintetbe*. Ezen elhatározásában odáig ment, hogy — amit annak idején, mert magunk is resteltük, elhallgattunk — a néhány hónap előtt a fővárosban e célra összejött több orthodox rabbtól, miután arról értesült, hogy a vasárnapi munkaszünet ügyében akarnak kérvényezni — a kért audientiát *megtagadta*.

Minek tehát hasztalanul egy esetleg gyűlöletes színben feltűnhető agitációt indítani; minek az erőket hiában fecsérelni, utját vágva részben egy eredménnyel kecsegtető és helyesebb irányt követő mozgalomnak?

A miniszteri intézkedések nemcsak a szombatot tartó kereskedőre nézve károsak, hanem károsak *magára a kereskedelemre*; a tönk szélére hozza nemcsak az orthodoxokat, hanem

csapás különösen a kiskereskedőknek, kiknek egy tetemes része már az két első új aerebeli vasárnap után úgy érzi, hogy ilyen viszonyok közt magát soká fenn nem tarthatja.

A tervezetnél hasonlíthatatlanul szélesebb alapra kell fektetni a mozgalmat; nem a szombatot megtartó zsidó kereskedőket, de actióba kell vinni magát a kereskedői osztályt; nem felekezeti szempontból, hanem a nemzetet fenntartó egyik hatalmas tényezője, a kereskedelem szempontjából kell a miniszterhez intézendő monstre-kérvénynek kiindulnia, ha a vezetők az ügyet szégyenletes kudarcnak kitenni nem akarják.

Már a két munkaszünetes vasárnap is alig képzelt konsternációt szült különösen a kisebb helységeiben. A magyar paraszt és munkásember falun mint kisvárosban megszokta, hogy vasárnap a litánia után, vagy a délután folyamában végzi vásárlásait, mert máskor erre rá nem ér; most ez elmarad és egész pénzkészletével korcsmába vándorolnak és borra, mulatásra váltják fel ott a mundérra és egyéb szükségleteikre valót is. Veszít a kereskedő, de még nagyobb vesztes a vevő; a legnagyobb csorba természetesen a közerkölcsiségen esik, mert hisz a legnagyobb és egyedüli nyertes — a korcsmáros.

Ha a tönk szélére jut a kiskereskedő, inogni kezd természetesen a nagykereskedő is, az országnak pedig adó kell, sok adó.

És a tönk kikerülhetetlen, mert — nem szólok például a kerepesi-ut kereskedőiről — a vidéki kiskereskedő jövedelme igen tekintélyes részét éppen a vasárnapnak köszöni.

Hagyják tehát az elég szűkkeblű álláspontot és vigyék a mozgalmat oly térre, melyen rokon-szenyvvel üdvözölheti az egész kereskedői világ és csatlakozhatnak hozzája a veszteséget szenvedő kereskedők ezrei.

Ne azt kérvényezzék — a minek koncedálása ki van zárva és a mi ellen agitáció támadna maguk a kereskedők közt — hogy t. i. a szombatot megtartó kereskedők vasárnap árulhassanak, hanem igyekezzenek kivinni, ami kivihető, azt, hogy a *nagyobb kereskedők vasárnap délig, míg a segéd nélkül dolgozó kiskereskedők a délutáni órákban is nyitva tarthassák boltjaikat*.

Austriában, a szigorúan katolikus Ausztriában, mely országot a reakció hazájának is szokták nevezni, az 5000 lakónál kevesebbel bíró helységeiben a munkaszünet a kereskedőkre nézve délelőtt 10 órától d. u. 5 óráig tart. Öt órakor a kereskedő kinyithatja üzletét és árulhat tetszése szerint. Ez is valami. Min-

denesetre nagy concessió a kis embernek. És nálunk éppen a kiskereskedőt akarnák agyon csapni!

Biztos tudomásunk van róla, hogy a lipótvárosi kereskedelmi csarnok az évad beálltával — mert hisz augusztus közepéig a kereskedők legnagyobb része a köztük fennálló kartell alapján vasárnap úgy is zárva tartják üzleteiket — lépéseket fog tenni engedmények elérésére és hogy csatlakozásra fogja felszólítani a kereskedelmi kamrákat.

A jelenlegi mozgalom iniciálói igaz érdekeket szereznek maguknak, ha addig a talajt előkészítik; el kell azonban állaniok eredeti terüktől, mert az ügynek, melynek használni akarnak, határozottan ártanak, ha belőle zsidó felekezeti kérdést csinálnak.

Szabolcsi Miksa.

A német színház ügye.

A német színházat lehetetlenné tették azok, akik megalapítani akarták. Lehetetlenné tették ama folyamodvánnyal, amelylyel épen a legmagasabb és leghathatós pártolást akarták számára megnyerni. Kiderült, hogy magyarelenes és honáruító érzület az, mely a német színház létesítésén fáradozik. Az áruító okirat fölrázta a közvéleményt, kihitta a jogos megbotránkozást a magyar érzés durva sértése fölt. Ma már azok is, kik a német színház keletkezését minden tendenzia nélkül kíváncsún tartották, belátják, hogy egy német színház alapítása teljesen összeférhetlen a magyar művelődés magasabb követelményeivel.

A magyar művelődés ez idő szerint harcot viv a német befolyás ellen irodalomban, művészetben. Érezzük, hogy nemzeti egyéniségünket nem fejthetjük ki a szellemi téren, ha nem törekszünk önállóságra a kutatásban és alkotásban, és ha nem emancipáljuk magukat az idegen művelődés befolyása alól. A német irodalom és tudomány mély és nagy befolyást gyakorolt a magyar szellemre, elannyira, hogy szinte rabjává tette. Ezt bizonyítja egész irodalomtörténetünk Kazinczy óta. Lassankint azonban beolvasztani sikerült a kultura minden elemeit, és immár elérkezett annak ideje is, hogy a magyar szellem minden irányban szabaduljon az idegen gyámság alól és erejét önállóan kifejtsé tudományban, irodalomban és művészetekben egyaránt.

Az újabb írói nemzedéket ily törekvések hatják át, és előrelátható, hogy a következő

évtizedek folyamán nagy harczokat kell majd vívnia a magyar szellem teljes emancipációjáért. Az utolsó száz év folyamán még csak egyes költői termékekben nyilatkozott meg a magyar alkotó erő teljes eredetiségében; fokról fokra azonban oda kell jutnunk, hogy az emberi szellem egész birodalmát meghódítsuk a magyar számára. Ez az eszmény az, mely az újabb generációt lelkesíti, ez az irány az, melynek egy-két évtized folyamán okvetlenül diadalmaskodnia kell.

Talán fölösleges is mondanom, hogy a zsidók nálunk nemcsak, hogy együtt éreznek az új szellemi áramlattal, hanem tevékeny részt is vesznek a szellemi mozgalomban. A történelem mutatja, hogy a zsidók mindenütt, ahol a műveltség virágzásnak indult, egész szívvel lélekkel apostolaivá váltak. Kétségtelen, hogy a magyar zsidóság már ma is támaszát képezi a magyar kulturának, és bizonyos, hogy a jövőben még nagyobb részt fog kívánni a magyar nemzeti művelődés munkájából.

Hogy szórványosan vannak még itt a fővárosban olyan zsidó elemek, melyek a német művelődés befolyása alatt állanak, a fölt nem csudálkázunk. Hiszen a német kultura nagy hatással volt az egész magyar nemzetre, és e hatás alól a nemzet legkülönbözőbb osztályai még ma sem tudnak szabadulni. Törekvésünknek oda kell irányulni, hogy *megtörjük a német kultura varázsát Magyarországon*. Meg kell értetni azokkal, a kik még nem értik, hogy a magyar műveltség immár oda jutott, hogy fölveszi a versenyt a nyugatival. A magyar rendkívül zseniális faj, kedélyben oly gazdag, hogy hozzáfogható a világon nem létezik. Ha egyszer egészen föltámad kulturális önérzete, — és ehez vajmi közel jutottunk már — olyan művelődést fog teremteni, melyért a nyugat is irigyelhet majdan bennünket. A magyar zsidóknak büszkesége, hogy e kulturális munkából ők is kiveszik részüket.

A német színház bukásának csak örvendhetünk. Különb, ha föl is építették volna: német Thália-templomnak itt Budapesten többé jövője nincs. Német színház itt csakhamar elcsenevésznedék, és a német kulturának a felvirágzó magyarral szemben csak szégyenére válnék. Németeink tehát elmondhatják ez alkalmából:

»Es wurde Staub aus Nichts.«

Palágyi Menyhért

Mr. White oroszországi utjáról.

Hirsch br. az ő nagyarányu gyarmatosítási tervének érdekében, mint már többször volt róla módunk megemlékezni, mr. White Arnoldot az orosz zsidók viszonyainak tanulmányozására Oroszországba küldötte. Utjának két főczélja volt: Először is arra nézve kellett biztos adatokat beszereznie, vajjon az orosz zsidóknak van-e hajlamuk és képességük a földmiveléshez s hogy lassan lassan rá volnának-e újra szokhatók a gazdálkodásra? Másodszor ki kellett puhatoínia, milyen álláspontra helyezkedik az orosz kormány a nagyszabásu kivándorlási tervvel szemben; meg kellett tudnia, mennyire játszana annak kezére, vagy minő akadályokat gördítene útjába. Utja természetesen nem csak a Hirsch báró páratlan arányu terveire, hanem egyuttal az orosz zsidók kivándorlásának kérdésére általában is nagy fontosságú volt.

White Hirsch bárónak terjedelmes kimerítő jelentésben számolt be tapasztalatairól, melyeknek lényege a következőkben foglalható össze:

1. Az oroszországi zsidók általában *fizikai* szempontból a benszült oroszok mögött állanak, de White nem emlékszik olyan európai országra, melynek városi lakossága az orosz városok szegény kiskereskedőit testi előnyökben fölülmulnák. Mindazonáltal, ha a városok zsidó kiskereskedőit szembeállítja azokkal, kiknek Miklós czár Cherson kormányzóságában jelölt ki helyet, a különbség csak szembeötlőbbnek tűnik fel. Az utóbbiban ugyanis életrevaló, jól szervezett, napbarnította, izmos földmives lakosságot talált, mely egy első rangu földmives lakosságnak minden jellemző sajátosságával vonja magára a figyelmet. Számuk mintegy 30,000 s mint a szomszédos orosz földbirtokosoktól, kik őket munkával látták el, értesült, ezek minden tehertől mentesek, föltéve, hogy a korai meggondolatlan és termékeny házasságokat tehernek nem vesszük.

2. E földmiveseken kívül White még 300,000 izmos testalkatu férfiról számol be, akik a városokban vagy azoknak környékein nehéz testi munkát végeznek. Eme osztály illusztrálására felemlít 1000 berditsevi munkást és kézművest, az odessai hajómunkásokat, a nikolajeffi zsákolókat és a kromentsugi napszámosokat; az utóbbiak közül a szomszédos földbirtokosok öszre 4000 embert fognak alkalmazni. Ezek az emberek *mind egy szálalig alkalmasak a kolonizációra*, ha nem is valamenyen egyenlő mértékben.

3. Fizikai hátrányaikkal szemben, melyekről föntebb volt szó, midőn az orosz zsidóknak mint kolonistáknak értékét mérlegeljük, — mondja White — az ő nézete szerint két dolog veendő figyelembe, melyek elegendő kárpótlással szolgálnak az izomerő hiányaért. Az egyik az orosz zsidónak átlagos szívós temperamatuma, mely nemcsak minden szemére vetett gyávaságának egyedüli forrása, hanem egyuttal megadja neki a képeséget arra is, hogy a megfeszített munkát olyan hosszú

időn át bírja meg, minő a sörivő angolra, vagy a hasonló módon önmagával megelégedett oroszra nézve merő lehetetlenség volna. A »kitartásnak« ez a tulajdonsága kárpótlás, melyet a természet a zsidónak azért adott cserébe, mert erősebb szenvedély és erősebb test alkat nélkül hagyta.

4. A problema második pontja olyan tényező, melynek értékét csak az tudja méltányolni, aki tényleg belekóstolt a szegény, munkátlan angoloknak műveletlen gyarmatterületen való letelepítésének szívzaggató kísérletébe. White e helyütt az orosz zsidó átlagos *magas erkölcsi ösztönére* czéloz. Jó emberei, egynek (Selenvi admirál, Odessa kormányzója) kivételével mind megerősítették azt a tényt, (amit előző számunkban röviden már ismertettünk) hogy a zsidó szokás szerint mértékletes, alkoholosított ritkán iszik és csak szörványosan dohányos. Férjnek, apának, fiúnak jó; illetlen, káromló kifejezésekkel nem él, a szerencsétlenségben türelmes, és munk közben rendkívül szorgalmas. Hibái kétségtelenül neki is vannak, de azok nem olyan természetiek, minők a kolonizáció kérdésében komoly figyelembe veendőknak volnának, föltéve, hogy »a munka vagy a halál« kérdést nyilvánvalóvá teszik előtte és föltéve, hogy nem más hitű, idegen nemzetségu és jó módu lakosság közé kerül.

5. Az megdönthetlen tény, hogy Oroszországban a zsidót rákényszerítették a kereskedelemre, és mivel rátermettsége van, az előtte nyitva álló pályákon eredményt ért el. Fejlesztésének és más emberekhez hasonlóvá tételének egyetlen útja az, hogy vissza kell őt hódítani a földmivelés számára. Hogy a napfény és izzadság által edzhető, azt a Miklós czár koloniáinak szemmel látható eredménye mutatja, melyről White nem győz elég dicsérattal nyilatkozni.

6. Hirsch báró követének tapasztalatai szerint az orosz zsidónak és gyermekeinek kevés a betevő falatjuk. Mig nem látja, hogy a jó táplálkozásnak reájuk minő hatása van, addig képtelen megmondani, hogy a felnőtt férfilakosságnak milyen aránya alkalmas az esetleges házonkívüli foglalkozásra. Jelenben a levertség felhőbe vonja a zsidó lakosság egész életét, de szerencsétlenségük daczára mindez ideig valóságos gonosztettet nem követtek el. A létükre nehezkedő nyomás, jövőjük bizonytalansága és a szükség, melyet tizezerek át meg át szenvednek, a viszonyok jelenlegi állása közepette kitünő kriteriuma annak, hogy minő a fáradozások és küzdelmek alatt görnyedő zsidóknak — amire a Hirsch báró gyarmatosítás terve keresztülvitelének első éveiben szintén számitani kell — magatartása és jelleme.

7. Szóval, ha a kedv, morális erő, remény, türelem és mértékletesség nemes tulajdonságok, akkor az orosz zsidók nemes nép. Az ilyen nép, ha bölcs vezetésre talál, alkalmas arra, hogy bármily jól szervezett gyarmatosítási tervet sikerültté tegyen, akár Argentiniáról, vagy Szibériáról, vagy Délafrikáról van szó.

8. White nem tudja jelentését anélkül befejezni, hogy a gyermekek szenvedéseit, melynek szemtanuja volt, fölemlítse. Láttá az 1878-iki indiai éhínséget és a világon mindenfelé sokféle bajt és szenvedést figyelt meg. *De a szívét még nem indította meg annyira semmi, mint eme zsidó gyermekek szenvedései.* Ezek, kik még semmi esetre sem »rablók, uzsorások, fosztogatók, kerítők, gonoszszájúak vagy »parasiták«, képtelenek magukat és saját igazukat megvédelmezni. Az élet súlyos nekik és azt kérdik önmaguktól, hogy miért súlyos. Létük napról-napra elviselhetlenebbé válik, és White azt hiszi mindazok után, amit hall, hogy ha a czár eme zsidó kis gyermekek szenvedéseiről tudomással bírna, legalább módot nyujtana arra, hogy nyiltan és szükségszerűleg utat módot találjanak eme gyermekek és szüleik segítésére. A teher, mi rájuk nehezedik, sokkal súlyosabb, hogysem azt elviselni képesek volnának.

White jelentéséből különösen az orosz zsidók jelleméről és munkás minőségükről mondtak válnak ki. E tekintetben még azon hitrokaink körében sem uralkodott valami kedvező vélemény, akik távol állanak attól — hogy a kemény próbára tették szenvedései elől szűkkeblűleg elzárkózzanak, — amennyiben az orosz és lengyel zsidókban jobbra olyan koldusokat láttak, akiknek morális magatartásukhoz többé kevésbé szó fér. White tapasztalatai e balhítet teljesen eloszlatják s azt bizonyítják, hogy az üldözöttek munkakedvelők s mi sem áll tőlük távolabb, mint másoknak terhére esni. Főjelentőségét White beszámolójának mindenesetre az képezi, hogy a gyarmatosítási tervek anyagjára kedvező fényt vet.

Mr. White a földmives kolóniákra vonatkozó terveit végül a következő 4 pontban összegezi; 1) Helyi kivándorló bizottságok alakítására minden város előkelőbb polgáraiból, melyeknek föladata a kivándorlók kiválogatása, pénzzel való ellátása, elutazásuknak ellenőrzése és elrendelése, valamint a kormánynyal való érintkezésbe lépése és a kormánynak Hirsch br. és a kivándorlók között egy érintkezési központ teremtmése volna a feladatuk. Egy pétervári főbizottságnak volnának az albizottságok alája rendelő. 2) A jelenlegi utlevél rendszer szabad kivándorlási igazolványokkal helyettesítendő, melyeknek a határátlépések esetére az orosz állampolgár jogainak és kötelezettségeinek megszűnését, illetőleg az azokról való lemondást kellene tartalmazniok. A kivándorlás folytán a visszamaradt zsidókra nem volnának külön katonai vagy egyéb kötelezettségek rovandók. 3) Az orosz kormánynak a kivándorlási igazolványokkal bíró szegény zsidók számára díjtalan szállítást kellene engedélyeznie. 4) A fiatal zsidók kézmű és földművelésre volnának oktatandók és földmives iskolák föllállítására engedély volna kieszközlendő.

Anthologia a zsidó klasszikus költőkből.

XXIII.

A »szerelem könyve« — ezt az egyszerű czimet adta *Manuello* költeményei azon részének, melyben a szerelmet magasztalja. Ha talán arabsok között él, nem elégedett volna meg a tartalom ily rideg körülírásával, hanem választott volna a czimek virágos kertjéből valami illatosat, hogy azt a fejezet élére tűzze. Az Arabs költők igen szerették a virágnyelvet s a *rózsák kertje*, vagy a *myrtus bokor* sokkal nagyobb értéket kölcsönzött a tartalomnak, melyben gyakran kevesebb rózsza és myrtus volt, mint a czimben.

Manuellonál nem kérnek az egyszerű, de azért benső dalok hangzatos czimet; a szerelem, mely szívét egészen betölti, nem szorul arra, hogy kifejezést kolduljon a virágoktól, melyek különben sem elégségesek arra, hogy eszméinek hordozói legyenek.

A *szerelem könyve* nem annyira egy átélt szerelem története, mint inkább hangulatos festése egy fiatal szív érzésvilágának. Minden vonása közvetlenség benyomásával hat, minden mozzanata az életből van ellesve. Manuello, mint egyáltalában minden lyrai költő, igen könnyen hangolható s azok a kicsinységek, melyek a hideg szemlélő figyelmét elkerülik, élénk visszhangra találnak szívében. Nála egy mosoly — egy dal s egy sóhaj gyakran a kétségbeesés örvényeig hajtja az ábrándos költői kedélyt. Nincs oly kicsiny dolog, mely figyelmét le nem kötné, ha csak kedvesére emlékezteti s visszaidézi egy-egy boldog óra felejthetetlen álmoképeit.

Ily kicsiny vonások egybefűzve, képezik a szerelem könyvének tartalmát, melybe a költő egész szívét belehelte. A fiatalság varázsa csillog át a sorokon s olasz vér lüktet az olasz versformákban. A szerelmi költészet, a zsidó költészetben is szép helyet vivott ki magának s ezt első sorban Manuellonak köszönheti. Ő volt hivatva hangot adni a biblia szent nyelvén is azon érzésvilágnak, mely, mióta emberek élnek, foglalkoztatja a költőket. A szerelem a mily általános, épp oly nehezen értelmezhető fogalom, ezer költő magyarázni, de azért érteni nem fogja az se, a ki érzi.

A szerelem könyvéből.

— Manuello. —

A leány dala:

Sötét vadonba bujdosik
 Egy ifjú száműzött;
 Egyedül hordja bánatát
 Suhogó lomb között.
 Nem hallja más, mint gerlepar
 Magányos éjjelen,
 Nem látja más, csak vadgalamb—
 Jër vissza édesem.

Most lombkoszorú ékesít,
 Mely fürteidre hull;
 De bekopoghat őszi szél
 S a virág elvirul.
 A vándor nem pihen soká
 Zöldellő nyughelyen;
 Az ifjúság is eltűnik —
 Jër vissza édesem.

Az ifjúság, a szerelem
 Kaczerán hiteget,
 De kirabolva hagyja ott
 Dobogó szívedet.
 A boldogság is addig tart,
 Amíg a szerelem;
 Egyszerre tűnik minden el —
 Jër vissza édesem.

Ki vert szívedbe mély sebet,
 S a távolba mi vont?
 Talán az erdő csendje az,
 Mi tőlem elrabolt?
 Pihenni másutt jobb talán
 Mint árva szíven? ...
 Oh, hogy ezt himni nem tudom! —
 Jër vissza édesem.

Jër vissza, oh jër vissza hát,
 Te száműzött lovag!
 Leomló fürteimbe rejtsd
 Pirosló arczodat.
 Kezedbe nyujtom a kehelyt,
 Tied a szerelem;
 Tied az élet, a gyönyör! —
 Jër vissza édesem.

Az ifju dala:

Sötét vadonba bujdosom
 S ah! nem tudom miér?
 Idáig kerget valami
 Nyughatatlan szenvedély.
 Érzem, hogy küzdeni fogok,
 Győzök, vagy elesem;
 A szív, meglátod, győzni fog —
 Jövök már édesem.

Unom a folytonos gyönyört,
 A mámor nem hevít;
 Szívem távolba' keresi
 A magány perczeit.
 Azt hittem, győzni könnyű lesz
 A szenvedélyeken;
 Nem tudtam, mily nehéz a harc
 Jövök már édesem.

Ha látnád halvány arczomat,
 A nehéz betegét,
 Bohó szívemre, hogy van az?
 Magam se' ismerek.
 És mintha átok csüngene
 Mindegyik léptemen;
 Nyomomba' szürke köd lebeg —
 Jövök már édesem?

Oh mert iszonyú átok az,
 Ha egy szív nem szeret;
 Ha szerelem nem tölti be
 Az ifjú éveket.
 Oly bűn, amelyre irgalom
 Nem ébred senkiben;
 Nem ifjúság, nem élet az —
 Jövök már édesem.

Jövök, hogy puha karjaid
 Lágyan befonjanak.
 Nem járok többé egyedül
 Járatlan utakat;
 Tudom, hogy kicsiny fészkedet
 Megosztod majd velem
 S ott együtt szövünk álmokat —
 Jövök már édesem

Makai Emil.

Szombat az esküdszék előtt.

Válasz a nyílt kérdésre.

Az »Egyenlőség« minapi, 29-iki számában a »hazai hírek« rovatában a fentebbi cím alatt azon kérdés volt felvetve, hogy milyen eljárás követendő akkor, ha a törvényszéki elnök nem elég liberális ahhoz, hogy a szombati vagy ünnepnapon tárgyaláson részt venni nem akaró esküdt vallásos meggyőződését figyelembe vegye, és hogy van-e országos törvény vagy ministeri rendelet, mely egy esküdszéki tagot akarata ellenére bíraskodni kényszerítene?

Mielőtt ezen kérdés részletes taglalásába bocsátkozom, mindenekelőtt egész általánosságban akarom konstatálni, hogy tételes törvényeink értelmében azon izraelita, ki szombaton és zsidó ünnepnapon polgári, avagy büntető perben a bíróság előtt való megjelenésre megidézve, *pusztán* a vallási ünnepnapra való hivatkozással elmarad, ebbeli mulasztásának a törvényben előírt összes jogi következményeit a helyrehozhatóság kilitása nélkül fogja viselni.

Egész általánosságban megjegyzem továbbá, hogy a kellően beidézett, de vallási ünnepe miatt bíraskodni nem akaró zsidó esküdszéki tag az esküdszéki eljárást szabályozó 1867. évi május hó 17-én kiadott igazságügyminiszteri rendelet 28-ik §-a értelmében 100 forintig terjedhető pénzbírsággal büntethető.

Legyen szabad, ezek után törvényeink utmutatása alapján, a fentebbi kérdéseket apróra szedve, a következőkben megvilágítani:

A törvényes szünnapokról igen liberális felfogással a hatályából kivetkőzött régi váltótörvény, az 1840: XV. t. cz. II r. 202 §-a intézkedett, amennyiben elrendelte, hogy senki vallásának ünnepein megjelenésre nem idéztethetik; ily idézés váltótörvényszék előtt erőtelen.

Jóval szűkkeblűbb alapon szabályozta e kérdést a jelenleg érvényben levő perrendtartás, az 1868. évi LIV. törvénycikk a kérdéses hirben is idézett 100 §-a. Ezen törvényszakasz ugyanis a fenti generalis szabály alól kivételeket statuált, kimondván, hogy »sürgős esetben« igenis beidézhető mindenki vallási ünnepén is. A »mindenki« kifejezés alatt természetesen a róm. katolikus vallás követői, mint később kifejteni fogom, nem értendők. De megtoldotta ezen törvényszakasz a régi liberális szabályt azzal a nagyjelentőségű intézkedéssel, hogyha történetesen valaki vallási ünnepén idéztetik, *az ilyen idézés elrendelése, vagy elhalasztása miatt perorvoslatnak helye nincs.* E toldás azt a szabadelvűséget, melyet az új törvény a régiebből recipiált, meglehetősen alapossággal tönkre silányította.

Minthogy ugyanis valamely határnap elmulasztásáért *a vallási ünnep indoka alapján* a törvényben szabályozott perorvoslatnak az u. n. igazolásnak helye

nem lehet, az idézett §-ban ismertetett intézkedésnek gyakorlati értéke nincs. A törvényt alkalmazó bírótól pedig ésszerűleg nem követelhetjük, hogy az elbírálása alá kerülő minden egyes esetben a hazánkban létező különböző vallásfelekezetek mindegyikének ünnepét a végletekig menő lelkiismeretességgel a naptárból kihalászssa, ami egyébiránt nem is igen lehetséges, mert akkor az inquisitorius eljárás egész apparatusát kellene mozgásba helyezni annak a kiderítése végett, hogy a peres felek mily vallási dogmának hivei?

Másként áll a dolog a róm. katolikus vallás követőinél. Itt a vásár- és ünnepnapok a szó legteljesebb értelmében valóságos törvényes szünnapok, a melyeken a bírósági gépezet tényleg szünetel. Szünetel pedig oly értelemben, hogy ezen napok a valamely kötelezettség teljesítésére kitűzött határidő végnapjának kiszámításánál teljesen érvényre jutnak, mint ezt az 1840: XV. törvénycikkből az 1864: LIV. törvénycikk 255. §-ába átment intézkedés rendeli. Igaz ugyan, hogy a róm. katolikus vallás ezen praedomináló helyzete egyenesen beleütközik azon magasztos elvekbe, melyeket az 1848: XX. és az 1868: LIII. törvénycikkek, valamint az ugyanazon alapra fektetett 1867: XVII. törvénycikk a bevett vallásfelekezetek teljes egyenlőségéről és viszonyosságáról hirdetnek; de az anomália tényleg fennáll, és annak ridegségét csakis a bíró bölcs mérséklete és vallási toleranciája enyhíthetik némikép. A róm. katolikus vallás ezen uralkodó jellege vörös fonálként húzódik végig törvénykezési intézményeinken, és ujabban a vasárnapi munkaszünet tárgyában alkotott törvényben szintén érvényre jutott

Leginkább nyilvánul az egyenjogúság elve a végrehajtási törvény 22. §-ában, amennyiben a róm. katolikus ünnepnapokon, épügy mint más vallásfelekezet ünnepein a végrehajtási cselekmények közül csak azok teljesíthetők, melyek a végrehajtandó követelés biztosítására szükségesek.

Amint már fentebb említém, a sajtóbíróági eljárást szabályozó miniszteri rendelet ezeket írja elő: A meg nem jelent vagy idő előtt és a bíróság elnökének engedelmével eltiltott esküdt, ha kimaradásának vagy eltávozásának nyomós okát nem adhatja, 100 forintig terjedhető bírságban marasztaltatik el ugyanazon bíróság által. Igaz ugyan, hogy egy későbbi miniszteri rendelet értelmében, mely az előbbi kiegészíti és megvilágítja, ezen elmarasztalás mindenkor csak feltételes és az ellen az elmarasztalt a törvény adta módon igazolással élhet ugyanazon bíróság előtt, mely őt behívta. Vajjon minden egyes esetben célt ér-e, arra hajlandó volnék, inkább nem-mel mint igen-nel válaszolni, jól-lehet ezen későbbi rendelet eléggé szabadelvűen az izraelita esküdtek felesketési módját is szabályozza

és ezen alkalmából megjegyzi, hogy az izraeliták vallásos szokásai figyelemben tartassanak.

Nemleges válaszmot indokolom azon elvvel, mely a perrendtartás fentebb ismertetett 100. §-ban nyilvánul, valamint azon felfogással, mely felsőbb bírósági gyér határozatainkban visszatükröződni látszik. A fenállott semmitőszék ugyanis egyes konkrét esetekből kifolyólag kimondotta: Semmiségi okul nem szolgál, ha az izraelita vallásu egyén ünnepnapjára lett megidézve. 1870. márcz. 11. 1339. semm. Továbbá: Azon körülmény, hogy a foglalás panaszló vallásának ünnepén teljesített, semmiségi okul nem szolgál. 1871. okt. 25. 11,873 semm.

Ezen kijelentésével ama bíróság elismerte, hogy az idézés »törvényszerűen« eszközöltetett, mert ellenesetben azon törvényes intézkedés alapján, mely azt rendeli: »az első bírósági ítélet ellen semmiségi okul szolgál a következő alaki sérelem: ha meg nem jelenése folytán lett ügyvesztessé azon fél, ki nem törvényszerűen idéztetett« (1868: LIV. t. cz. 297. §-ának 16. pontja és illetve 1881: LIX. t. cz. 39. §-ának f) pontja) — az ítéletet megsemmisítenie kellett volna és kellene ma is.

Összegezve az előadottakat a tényleg létező törvényes visszasságokkal szemben ki kell jelentenem, hogy a »fenforgó kérdés a törvénykezés azon tere, melyen a bíró fenkölt, szabadelvű gondolkozása, mások vallási meggyőződésének tiszteletben tartása legszebb diadalait arathatja.

Dr. Lemberger Armin,
bajai ügyvéd.

A tekintetes ur.*)

Irtá: Lévai Dezső.

Rendesen valami járásbírósnál vagy törvényszéknél dolgozik; ha nagyon szerény, mint az én Dobróczy Gyuszim, akkor megelégszik egy ügyvédsegédi állással is.

Rendes kvalifikációja négy gimnázium, kis elvert vagyonka, kissé olvasható írás s a mi jellemének, természetének alapját képezi: az urhatnámság.

Zergetollas, puha kalapban jár, művészi behajtással; nadrágját sárga gamásni szorítja össze; frizurája kifogástalan; kisujjának körme hat centiméteres, de a gallérja — kaucsukból való.

Mikor kiszabadul az irodából, vagy a kaszinóba megy szerencsét próbálni a kártyán, vagy felölti őseitől rámaradt puskáját, zsinigre veszi vizsláját s megy ki állítólag vadászni. Aztán inkognitó megkerüli lassan a határt, kifáradtan tér haza s azt mondja a házbelieknek, hogy ma pechje volt.

Mindenkitől tekintetes uraztatja magát, csak a fő-

*) Mutatvány szerzőnek nemsokára megjelenő »Otthon« című kötetéből.

nőke mondja neki: hallja! no meg a szabó: Dobróczy ur. De hiába, ezzel jó lábon kell maradnia, merta többi szabók már nem dolgoznak neki puffra. Pénze pedig hogy is volna a tekintetes urnak. Elég, ha van hivatala és hozzá való esze. Az igaz, hogy a hivatala — célzás nélkül le-
gyen mondvá — nem nagy, de elvégre is tekintetes ur.

Mikor az az igazságot kereső, pörös paraszt bejön, úgy néz rá, hogy az a szegény a »szerencsés jó reggelt«-hez ijedtében még köröszőt is vet a »dicsértessék«-kel.

A tekintetes ur leül, keresztbe veti a lábait, rágyujt egy tegnapról maradt virzsiniára, előveszi tollkését és hat centiméteres körmét, ezzel enyelegve hallgatja azután meg a parasztot, néha-néha leereszkedő jóindulattal integet a fejével, azután odaszól:

— Jól van Mihály. Értem most már. Az a Kiss Gábor egy éhetetlen pióca. Majd rámásunk . . . úgy ráolvassuk a törvényt, hogy négykézláb jön majd kel-medhez könyörögni, hogy vegyük vissza a pört . . . de olyan nincs. Ő kelme még csak nem is appellálhat majd, arra nincs kádencia az egész törvénytárban. A miniszter is a mi felünkön van. Tudja, a princípálisom mentette ki a kis leányát tavaly a Dunából, azóta pertu velünk . . .

A paraszt csak álmélkodik s lassan, hogy a tisztességen csorba ne essék, odacsusztat öt forintot.

— Már megkérem alázattal a tekintetes urat, csak valahogy azt a Kiss Gábort . . .

— Mondtam már, kedves Mihály bácsi, a pör meg van nyerve, az olyan zikker, mint, hogy Montekukkoli verte meg a törököt.

A Bencze Mihály nyugodtan megy el, de tekintetes ur nyugtalan. Kinek fizessen előbb az öt forintból? A szabónak, a suszternak, a borbélynak, a kellnernek vagy talán a takarítónőnek? . . . Nem . . . egyelőre senki-nek, mert különben neki nem marad.

Fölmegy a kaszinóba, megiszik egy kapuczinert bõrrel s várja, míg megalakul a kaláberpárti . . . még öt forintot szeretne hozzá nyerni. Végre leül, kap három-négy kontrát, hallatlan pechchel elveszti mindenét s egy fél óra múlva már hozomra játszik.

Mikor fölkelnek, totaliter plú, ami magyarul annyit tesz, hogy svarcz. Megiszik hitelbe még egy spriczczeret, hogy bánatát némileg enyhítse, aztán elballagva elgondolja, mit minden csinálhatott volna ő azzal az öt forinttal.

Zsinigre veszi újra Castor-át s vállára vetve vadászfegyverét megy — újra megkerülni a határt.

Már sötét van mire hazakerül. Éhes is, kedvetlen is. Semmi kilátás a vacsorára.

Az asztalon egy meghívó hever. A Grünfeld Salamon Reginájának lakodalmára szól. Nini, éppen mára esik. Ő ugyan elvileg antiszemita, de hát az udvarias meghívást csak nem illik visszautasítani.

Mig a kopott szalónkabáthoz kikeresi a tavaly mosott fehér mellényét s talál egy még használható alapotban levő alkalmi nyakkendőt, elgondolja, mint fog

ő majd abban a zsidó lakodalomban mulatni, mint fognak majd a kis hebraidák az ő kegyéért versengeni . . . elvégre is ő lesz ott a legnagyobb ur, mért hiába a nemesi vért még megbecsülik . . .

A lakodalmas házhoz érve, Grünfeld Salamon nagy alázattal fogadja, mért egy pöre van contra Pinkasz Naf-táli s a tekintetes ur még hasznára lehet ebben.

S Gyszi megvacsorázik és mulat. A házi kisasszonyt czírogatással tiszteli meg, a Czili kisasszonynak zsiros szalvétát tűz a tunikája mellé s a kis Bimzensteinné ő nagyságának — ki azzal dicsekszik, hogy nem-sokára kikeresztelkedik — kilopja a kendőjét jól eldugott zsebéből. De Bimzensteinné ő nagysága nem haragszik ezért, sőt . . . hiszen olyan aranyos ember ez a Dobróczy . . .

S Gyszi pompásan érzi magát. Olyan ragyogó kedvben van, hogy a cigányt ludczommbal dobálja s a bőgőbe vörös bort önt. Aztán polkáz egy kicsit a Czilikével, keringőzik a Szalikával, a szupécárdást a kis Bimzensteinnével járja. Végül elhuzatja a nótáit, berugja a sifonért s így jól kimulatva magát, megy hazafelé. A szakácsnének meg a felszolgálónak persze nem ad borra-valót, hiszen ő nem olyan vendég, mint a többi, ő tekintetes ur . . .

Hazaérve azután az egész estét eldefiliroztatja még egyszer maga előtt, a Bimzensteinnét édes pusziával, a Czilikét a ludczommbal stb. azzal fejezve be diadalittas merengését, hogy mégis csak szemtelenség attól a pupos-hátu Salamontól őt beinvitálni, komája vagy barátja ő, még csak hitsorsosa sem

S ezzel nyugodni tér.

Hat órákor fölveri már a takarítónő.

— Ha a tekintetes ur ma ki nem fizet, Jézus-ucscse nem szolgálom ki tovább . . .

— Édes jó Örzse néném, ne okoskodjék . . . Csak a jövő héten utalványozza ki a kuria a pörköltseget, abból aztán kifizetem.

Dobróczy Gyszi felhajt egy korty szilvriumot — az üvegen természetesen Cognac-vignetta van — s megy az irodába, hogy tovább játssza a tekintetes ur szerepét.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **augusztus 1-jén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztas-sanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldé-sében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczi körút 23. sz.

Hirek.

— **Orosz zsidók sorsa.** Svinemündéből azt jelentik, hogy f. hó 15-én a »Polaria« hajóval 400 orosz földönfutó vitorlázott át az új világba. Libauból egy levél arról értesít, hogy ott 600 kiutasítási ren-deletet nyomattak ki, melyek legalább is 3000 embert tesznek földönfutóvá és hamburgi értesítések szerint onnan már közel 8000 orosz zsidó kivándorlót szállítottak Argentína és éjszak Amerika felé.

Hogy a kivándorlók mennyire nem találják meg a remélt új otthont, azt illusztrálja azon odessai hír, hogy oda a Jaffából egyik, minapában visszaérkezett hajón 30 zsidó család érkezett vissza Palesztinából, kik ott hasztalan kerestek munkát és kenyeret.

A kivándorlás maga is tengersok akadályba ütközik. Michalovice, orosz határszéli városban 40 családot tartóztattak le, kik Galicziába akartak kivándorolni, s onnan Orosz Lengyelországba szállították vissza. — A »Times« egy jelentése szerint a fekete tengeren a török kormány feltartóztatott három Jaffa felé evező angol gőzöst, melyekben vagy 1000 odessai, nicolajeffi, sebastopoli és bartumi menekülő utazott, s csak az angol követnek a portánál emelt protestációja után bocsájtotta tovább.

Mindezekhez ráadásul, mint a »Dziennik Polski« Varsóból értesül, a galicziai határszállón lévő orosz hatóságok kormányuktól utasítást kaptak, hogy az önként visszautazó, vagy visszatolonczolt zsidó emigransokat orosz területre semmi szín alatt se bocsássák vissza és az osztrák kormány reclamatióit hagyják teljesen figyelmen kívül. Az idézett lap szerint a határszéleken az orosz lovasságot is feltűnő mód szaporítják.

— **A berlini központi bizottság működéséről** kommunikét bocsájtott ki, melynek tartalma olvasóink előtt jobbra ismeretes. E szerint a bizottság a poroszkeleti határszállón és pedig Memelben, Tilsitben, Insterburghban, Eydkuthnenben, Lyckben és Königsbergben 6, a felső-sziléziai határszállón pedig Ratiborban, Myslovitzban, Kattovitzban, Lublinitzban és Laurahüttében 5 határszéli bizottságot létesített. Ezeknek feladata a kivándorlásra kényszerített, a határszállón át érkező, szükségét látó menekülők kiválogatása, továbbá a kikötőig és, amennyiben szükséges, végcéljukig szóló utazási jegyekkel, azonfölül némi utiköltséggel és a kikötőig elegendő élelmi szerekkel való ellátása. Ily módon a kivándorlók németországi tartózkodását lehetőleg megrövidítik. Természetesen gondoskodtak arról is, hogy a kivándorlók utközben azon helyeken, hol egy darabig időzniök kell, frissítőket kapjanak. A központi bizottság egyuttal szorgosan fáradozott azon is, hogy a kivándorlók számára új hazát szerezzen. Természetesen azt a kérdést, hogy a menekülőket hol telepítsék le, olyan nehéz megoldani, hogy

széles körű tudakozódásoknak, és hosszas tárgyalásoknak kell ezt a határozat hozatala előtt megelőznie. A kivándorlók tovaszállításánál a német kikötőkben szervezett segélybizottságok nagy jelentőséggel bírtak; és tényleg főként Hamburgban, Stettinben és Brémában működő férfiaknak köszönhető az, hogy a kivándorlás simán és zavartalanul folyik. Az osztrák jótékonyság a német segélybizottsághoz csatlakozott.

— **A képviselőválasztások fölötti biráskodásokról** szóló törvényjavaslatot, melyet bemutatásakor az összes pártok örömmel fogadtak és a melynek egy minket külön is érdeklő részét előző számunkban ismertettük, mint a »Jogi Szemle« írja, dr. Jellinek Arthur országgyűlési képviselő, a képviselőház egyik legkiválóbb jogásza, dolgozta ki. A javaslatot az idézett lap a leggondosabban szerkesztett munkálatok egyikének állítja, amely a magyar parlament elé került és a javaslatnak minden ízében önálló és élesen gondolkodó jogászra valló kidolgozását is kiemeli.

— **A zsidó legényegylet** alapszabályait — mint a hivatalos lap jelezte — a belügyminiszter jóváhagyta. A kezdetnek több rendbeli nehézségét végig küzdötte egylet most már több nyugodtsággal és határozottabb tudatossággal foghat munkájához. Még csak elnököt és az állandó tisztikart kell megválasztania, hogy minden erejét kitűzött szép céljai megvalósítására fordíthassa. A választásokat megejtő közgyűlés idejét, mely — tekintve az eddig jelentkezett körülbelül 500 tag számát, — elég élénk előmozgalmakkal biztat, a jóváhagyási záradékkal ellátott alapszabályok leérkezése után fogják megállapítani. A munka azonban addig is folyik. A hirdetett tanfolyamok előadásain nagyszámu hallgatóság vesz részt s augusztus hó 16-án az egylet könyvtárának javára a Mátyás földre kirándulást rendez. — A kirándulás műsora sok élvezetet ígér s bizonyára fog is nyújtani. Lesz verseny-tekőzés, tombola, különféle társasjátékok, többféle verseny (szépség verseny is) táncz, hangverseny, tűzijáték stb. A belépti díj személyenként 30 kr. s a budapest-czinkotai helyi érdekű vasut pénztáránál a belépti jegy előmutatására mérsékelt áru menettérti jegyeket fognak kiszolgáltatni. Belépti jegyek kaphatók: Patzik Kertész Lujza (Szervitater), Weisz (Károly kaszánya), Sopronyi (nemzeti színház bérháza), Dobrovsky (kerepesi-ut a népszínházzal szemben) dohánytőzsdéiben és az egylet helyiségében (király-uteza 47.)

— **Szép társaságban.** Londonból jelentik, hogy az urak házában a munkásházak ügyében tartott tanácsülésén Angolország chiefrabbiját is beválasztot-

ták az alelnökök sorába. A többi alelnök Canterbury biborosa, Manning érsek és Salisbury lord.

— **Zsidó bíró.** Assakürthön (Nyitra m.) a minap községi bíróvá egyhangulag *Fleischmann* Miksa, ottani földbirtokost választották meg. A választók bizalmának értékét növeli azon körülmény, hogy túlnyomó többségben más felekezetűek.

— **A londoni nemzetközi hygieniai kongressusra** a közoktatásügyi ministerium *Körösy* Józsefet is kiküldötte; Debreczen városát dr. *Tihanyi* Sándor, Kassát dr. *Moskovitz* Jakab és a nagyvárad i orvosegyletet egy társával dr. *Berkovits* fogja képviselni.

— **A berlini filharmonia ünnepének jövedelméből**, melyet m. hó 18-án az orosz zsidók javára rendeztek, eddigelé 148 család kapott segélyt, hogy új hazájukba ne érkezzenek pénz nélkül; azonfelül 75 családot nagyobb összeggel megmentettek attól, hogy Oroszországba visszaküldjék őket. A segélyt a berlini bizottságnak egy tagja osztotta ki a rostáló határszéli helyiségekben Myslovitzban, Osurcimban és Krakauban, hol a filharmonia jövedelméből a menekülőket eddig étellel és itallal is ellátták és most levesosztó intézetet is létesítenek. — A mi jótékony ünnepély-rendezőink bizonyos conclusióra juthatnának ezekből a szép tényekből, melyekről a »Berl. Tagblatte« ad számot.

— **Egy nemesített rabbi jubileuma.** A stuttgarti főrabbi, Wassermann Mózes, konzisztorialis egyháztanácsos, a napokban ülte meg születésének 80-ik évfordulóját. A nagyobb arányokat öltött ünnepélyen a főegyházhatóságot (Würtembergben még most is a nagy Napoleon által teremtett zsidó konzisztorialis szervezet áll fenn) több kitűnőség képviselte és természetesen a zsidó község színe-java is ünnepelt. Az ünnepély egyik része a zsinagógában folyt le, hol Wassermann szónoklatot tartott, a másik pedig a jubiláns lakásán. A számos üdvözlés közül kiválik a würtembergi királyé, Stuttgart város községi képviselőé és szülőföldje, Oberdorf egyházi előjáróságáé.

— **Magyarországi gyűjtések az orosz földönfutók javára.** Tamásiban az ottani hitközségi elnök Hirsch Ignác indított gyűjtést, melynek 961 frt. 90 krnyi eredményét — mint minket értesítetnek — a magyarországi központi bizottsághoz már beküldötték.

— A »Pester Lloyd« gyűjtése már 8000 frt körül jár.

— **Halálozás.** Schwarz Samu nagybirtokos, a fővárosi társadalomnak egyik nagybecsült tagja folyó hó 27-én 39 éves korában tiszta-csegei birtokán jobblétre szenderült. Temetése a fővárosban f. hó 29-én folyt le a kiterjedt előkelő rokonság és a fővárosnak nagy részvéte mellett. Koszorúadományait ez alkalmából; Fleischl Sámuel és családja és

Kohner Henrik az izr. fiu- és leányváháznak külön-külön adományozott 25 frttal, Kohner Károly és Ágost a szünidei gyermek-telepnek juttatott 25 és Herzfelder Ignác 10 frttal; továbbá Herzfelder Zsigmond és neje, Lederer Arthur az izr. fiárvaháznak juttatott 25—25 és Hermann Ignác 10 frttal váltották meg. A temetés alkalmával a szegények között 1000 frtot osztottak szét. — Szeniczről írják nekünk, hogy Rosner Ábrahám nádas rabbi helyettes f. hó 21-én elhunyt. Temetésén valláskülönbség nélkül az egész helység jelen volt s bátyja Rosner Eleázár nyitrai rabbiülnök, néhány rabbi-rokona és Marmorstein Lipót szeniczi főrabbi tartottak gyászbeszédet. Marmorstein megkapó beszédével az elhunyt rabbi helyettes nagy családjának sorsát is a jelen voltak lelkére kötötte, minek folytán azonnal gyűjtést indítottak, s remélhetőleg a nádas hitközség is gondoskodni fog az elhalt rabbi helyettes hozzátartozóiról. — Fuchs Antal pusztaszlári földbirtokost és megye bizottsági tagot, mint minket értesítenek, f. hó 27-ikén tették örök nyugalomra a péczeli temetőben. Gyászbeszédet Kohn Mihály monori rabbi mondott fölötte, még pedig az elhunyt vallásos meggyőződésére való tekintetből igen nagy tapintattal.

— **Az izr. kézmű és földmives egyesület** középipar- és műipariskolai tanulók számára az 1891. 2. tanévre több ösztöndíjat tűzött ki. A pályázók zsidó-vallásúak és olyanok lehetnek, kik vagy már eredménnyel jártak ezen iskolába, vagy oda készülnek beiratkozni. Az ösztöndíj-kérvények születési, iskolai és szegénységi bizonyítványokkal ellátva, f. évi szeptember 10-éig az egyesület titkári hivatalánál (Holló-utca 4. Budapest) nyújtandók be.

— **Huszár Adolf siremléke** Donáth Gyula műtermében készül. Akik a kész kis modellt látták, nagyon dicsérik. Az emlékműnek a jövő év elejére kell készen lennie.

— **Az alexandriai zsidó kórház javára** az ottani Zizinia színházban a minap diszeloádást rendeztek, mely körülbelül 3500 dollárt juttatott a jótékony célra.

— **A mitől a Stöckerék feje fáj.** A belforti »Croix« jelenti — mint a berlini »Volk« panasolja, hogy Belfortban az adófőpénztárnok, az adóvégrehajtó, a katonai kórháznak egy fő- és egy alorvosa, egy ottani tűzérezredes, a kerékpár-egyesület egyik elnöke zsidó. Ezek felül Ardisson, a volt prefekt szintén zsidó, a volt kormányzó helyébe egy Levy nevű zsidót neveztek ki és Gerschall, az új rendőrfő is a zsidó vallás híve. — Mindezeknek felsorolása után azt mondja a Stöcker lapja, hogy »aféle megnyugvás ke-

rülgeti amiatt, hogy Belfort nem német, hanem francia város.« Belfortban valószínűleg hasonló nézet uralkodik.

— **Párisból** írják, hogy Derenbourgh József agkorára való tekintetből az ókori nyelvek tanszékéről visszavonul. Utódjául Löb Izidor vagy Lambert Mayer rabbisemminariumi tanárt emlegetik.

— **Egy braziliából visszatért orosz zsidó** elrettentő színben festi az ottani viszonyokat. Mindennapi eset, hogy egy-egy ember az utcán a nagy meleg miatt holtan rogy össze, a sárga láz meg sem szűnik; a forró napokat, hideg éjszakák követik. Rio Janeiro levegőjét piszkos vizek egészségtelen kigőzölgése annyira megrontja, hogy aki hozzá nem szokott, örökösen rosszul érzi magát. Az élelmi szerek drágasága oly nagy, hogy munkás ember, azoknak megszerzésére nem tud eleget keresni. Egy font hus pl 1 frt, egy tányérra való burgonya 20 kr. Az oda kivándorolt zsidók és keresztények egyaránt visszavágyódnak hazájukba. A zsidók léte megépenséggel lehetetlen. Vallásos szükségleteiknek eleget nem tehetnek s még csak halottaikat sem temethetik el úgy, mint más országokban.

— **Dr. Baumgarten Izidor** budapesti alügyész s kiváló jogász, eddigi állásáról visszavonul s az igazságügyminiszteriumba jut bírói ranggal.

— **Az Emke fővárosi választmánya** most adta ki múlt évi működésének jelentését. Benne egyuttal megtaláljuk a női választmány jelen évi tisztikarát, mely azt bizonyítja, hogy a hazafias munkában a fővárosi zsidóságtól igen szép eredményt várnak. A női választmány tisztikarában ugyanis a következőkkel találkozunk: dr. Tatay Adolfné a III. kerületben, Bischutz Dávidné a IV. kerületben, megyeri Krausz Izidorné Wahrmann René a VI. kerületben és az V. kerületben Brüll Ignáczné az elnökasszony.

— **Az újpesti községi képviselő testület** 6 év előtt választott rendes és póttagjainak helyét a héten töltötte be s ez alkalommal rendes tagokká megválasztották: Wolfner Tivadart, Winternitz Gyulát, Ehrenwald Vilmost és Lederer Győzöt, póttagokká pedig a következők lettek: Klein Sándor, Deutsch Zsigmond és Schreiber Gyula.

— **Cyprus sziget gyarmatosításának kérdése**, melyet mi már több ízben hangoztattunk, ismét fölmerült. Ezuttal Palesztinában szólnak hozzá, az ottani Haór (a világosság) cz. héber lapban. Szószólója d'Arbella Izsák dr. aki a szent földet előzőnlő orosz menekülők egy részét a Palesztina közelében fekvő Cyprus szigetére akarná telepíteni. D'Arbela, ki a jeruzsálemi Rothschild-kórháznak igazgatója, alapos ismerője

a szent földi viszonyoknak s bizonyára okát is tudja annak adni, miért akarja a menekülők egy részét Cyprus szigetére gyarmatosítani. D'Arbela szerint, amint ő arról meggyőződött, Anglia, melynek Cyprus szigete most tulajdonát képezi, a kolonizáció tervét örömmel fogja fogadni.

— **Gladstone kívánsága**, melyet az orosz zsidó-kérdésben Morpurgo báróhoz intézett levelében fejezett ki, teljesülően van. A londoni orosz-zsidó bizottság ugyanis f. hó 15-ikén »Dackert Russie« című havi tolyóiratot indított meg, melyben az orosz zsidó-kérdésre vonatkozó autentikus tudósítások gondos bírálat és megrostálás után kerültek nyilánosságra. Az első szám több, lapunkban már közölt tudósításon kívül egy *Feldben* Jakab nevezetű kamnitzi rabbinak és családjának rettenetes sorsát beszéli el, akiknek 48 óra alatt azért kellett a várost elhagyniok, mert a rabbi akkor született Besarabiában, mikor az még nem tartozott Oroszországhoz.

— **Két zsidó konsul.** Monarchiánk képviselőiben *Oppenheimer* Richard Pireusba és *Pisko* Gyula Prisdrendbe alkonzulokká neveztettek ki.

— **A berlini jubileumi kiállításon** az előző számunkban említett, a kis arany érmet nyert Horovitzon és Biharin kívül, *Róna* József szobrászt az »érdem elismerésé«-nek kitüntetésére érte.

— **Zsidó hála.** Kovács Sámuel ref. lelkész a deési zsidó elemi iskolának fánállása óta anyagilag és szellemileg buzgó támogatója és jóakarója volt. A deési zsidók ezért úgy rótták le elismerésük adóját, hogy arcképét életnagyságban lefestették s az f. hó 26-iki évzáró vizsgák első napján ünnepélyesen leplezték le. A felekezeti egyetértés eme szép ünnepén a polgármesterrel, tanfelügyelővel és az iskolaszék elnökével élén igen nagy közönség volt jelen, mely őszintén osztozott az ünnepeltet méltató iskolaszéki elnök fejtegetéseinek vezéreszméjében és rokonszenvvel fogadta a megisztelt lelkész köszönetét. Az iskola növendékeinek éneke után folytatták a vizsgálatokat,

— **»Magyar zsidó« népiskola.** czimen folyó évi szeptember 1-ével havi tanügyi folyóirat indul meg Nyitrán. Szerkesztője Erdélyi Lipót ottani tanító

— **A külföld az orosz zsidókért.** A Berl. Tgbl. értesülése szerint az orosz földönfutók javára Kölnben 50,000 és Frankfurtban 500.000 márkát gyűjtöttek.

— **A »Hochmuth Ábrahámné«-krajczár-egylet,** mely Veszprémbe már 26 éve folytatja szép munkáját. Szép Lipóttal az egylet titkárával megíratta rövid történetét. Az egylet Hochmuth Ábrahámné a volt veszprémi főrabbinak neje alapította meg 1865-ben de alapszabályszerűen 1867-ben szervezkedett. Főnállása óta körülbelül 1000 gyermeket látott el tételrevalóval és 100-at könyvvel. Kiadásai ez idő

alatt 5243 frt 35 krt tettek ki, vagyona 1890 végén mindezenáltal 2515 frt 99 krra rúgott. A jótékony-ságot úgy is gyakorolta, hogy szegény sorsa jó tanulók között takarékbetéti könyvecskéket osztott szét. Jótéveői között Hirsch báró névvel és Bischitz Dávidnéval is találkozunk. Az egylet jelentőségét különösen az emeli, hogy Magyarországon az első volt s a most fenálló testvéregyletek nagyrészt ennek nyomán működnek. Megalapítójának, Hochmuth Ábrta hámnének 25 évi szakadatlan működés után történt visszalépésekor 1889-ben elismerésből elnezezték a krajczár-egyletet »Hochmuth Ábrahámné« nevű krajczár-egyletnek. Tagjainak száma jelenben 200 s elnökasszonyai most Deutsch S. Sándorné és Rothhauser Rudolfné. Az ügyesen összeállított füzetke közli az egylet alapszabályait valamint tisztviselői és tagjai névsorát is.

— **Dr. Berényi Sándor,** lapunk derék munkatársa, ügyvédi irodáját f. é. augusztus 1-én V. ker. sétatér utca 4. szám alá helyezte át.

Szerkesztői üzenetek.

Kis-Várda. Nemcsak hogy téved, de egyenesen megfordítva áll a dolog. Hogy miképen, erre nézve rögtön szolgálunk kis illusztrációval: Régi történet, de megtörtént, hogy egyszer — épen purim napján volt — egy szabolcsmegyeri falun keresztül utazva, egy sokszegletű, roppant kőcosz szakállu és hosszú, repülő tincsű fejet láttam, melyet pörge magyar kalap fűdött. A fejhez tartozó vállakon ptykés dolmány fityegett, alatta azonban hatalmas »ezidaki« lógatta ki »cziczisz«-eit. Roppant furcsa alak volt és környezete hahotájától rengett az egész utca. Nekem nem tetszett a dolog és fanyaran odaszóltam egy előttem ácsorgó hitközségi tagnak, hogy »megmondhatná sakterüknek, hogy ha purim is van, még sem illik ily nevetségessé tenni magát.« »Nini« szólt erre emberem, és nagy nevetésben hasát fogta mindakét kezével »azt hiszi ugy-e, hogy lengyel sakterünk betyárnak öltözködött? Megfordítva. Falunk betyárja, a Cibere Marci a lengyel saktert adja.« — De most már megértett. Nem orthodoxról van itt szó, aki betyároskodik, hanem betyárról, aki orthodoxoskodik. De még ha úgy is volna, mint kégyed hitte, akkor is csak undorító komédiával állunk szemben, és ilyenpel, megengedi, lapunk polemikába nem bocsájtkozhatik. Hogy az orczyházi szent dobverőnek csapott fel melléje, az csak az orczyházi szentet jellemzi.

Nyitra. Azzal a lappal nem vitatkozunk. Utalunk a fentebbi üzenetre.

Marienbadba. Már a nagy Munk fedezte fel, hogy az állítólagos Avicebronnak »Fons-Vitae« című könyve nem is plágiuma, hanem egyenes, még pedig hű fordítása Salámon ibn Gabirol »Mekor Chajim« című filozófiai művének.

Makó. Irgalmatlanul megczáfolta a tant, hogy aki kitűnően szigorlatozik, nem lehet igazi pőéta. A római bachur (a héber irodalomban Manuelltól rendszeren így czimezzetik) soha szebb fordítóra nem akadt. Köszönetet mondunk önnek számtalan olvasó nevében, kik verseit és nem kevésbé szép prózáját igazi gyönyörrel olvassák. Tiseo-Beovra szóló elegiáját minél előbb várjuk. Lapunknak már jövő számában kell megjelennie. Üdvözlét!

Dr. B. G. urnak Bpest. Nekünk nincs róla tudomásunk, nem is igen hiszszük, mert dr. Fischernek akkor oszták állampolgárrá kellene lennie, és annyival tán még sem áll fölötte a pilseni rabbiszék a győrinek, hogy jó magyar hazafi csere alkalmával magyar állampolgárságával fizessen rá.

Czón belí rée. Az a jó doktor bácsi, kiről meséjszól, sok, sok év után egy véletlen folytán, de teljesen saját hibáján kívül kisdéd községe zsinagógájába tévedt, hol éppen a tórah felolvasásához fogtak. A templomi előljáró megleste a jó alkalmat és »felhívatta» a megátalkodott istentagadót, ki, — saját vallomása szerint, — 40 év óta nem imádkozott. A mi jó doktor bácsink, ki, mellesleg megjegyezve, fiatal éveiben a pozsonyi jesivának volt tanulója, a dolgot félig sem vette tréfának és, beburkolódzva az odanyújtott »talesz»-ba, olyan »bróchi»-t vágott a felolvasó sakter arczába, hogy annak, a megcsontosodott »apikoresz»-nak biztosra vélt megtérése fölötti örömeiben, könyek tolultak a szemébe. Különösen a »lónu» szót nyomta meg az öreg a rövid benedictióban, mi a hosszú szakállu reb Feiwelt, a község tudósát, arra készítette, hogy, míg a metsző a felhívott nevében a község minden tagjának »mi sebérach»-okat csattogtatott, a következő kérdést koczkaztassa: »Tisztelettel kérem a tekintetes doctor urat, miért nyomta meg annyira a »lónu», azaz a nekünk szót?« (a felhívott ugyanis bálát mond az Örökkévalónak hogy »nekünk» adta az ő tórahját). »Hiszen,« így szólt tovább szégyenkezve reb Feiwele, »a tekintetes doctor ur szájában tán félszázad óta sem volt kóser falat?« — »Csodálkozom, hogy nem értett meg engem, kedves reb Feiwele,« szólt jókedvűen a doctor. »A jó Istennek a legnagyobb hálával ép azért tartozom, hogy nekünk adta a tórahját, mert látja, ha nem nekünk, hanem — ments Isten! — a keresztényeknek adta volna, akkor mi zsidók okvetlenül megtartjuk és én nem lehetnék olyan 13 fontos posé-jiszról.« — Ha a tervezett intézményt meg akarja kedveltetni a zsidókkal, legyen rajta, hogy magukévá tegyék — a keresztények. Mert mi zsidók első sorban azt kultiváljuk, mi nem a miénk. Hogy csak egy példát hozzak fel: Vannak fenséges családi ünnepeink: a chanuka, a pészach; a mi előkelőink azonban nem-e inkább karácsonyfákat állítgatnak fel, míg gyermekeik a széderestéről, a chanuka gyertyácskairól regélni sem hallnak? Hej, tartánának csak a keresztények szédert, gyujtanának csak ők chanuka-gyertyát, meglátná, milyen hausse-t okoznánk első sorban mi a »cherószesz» a »gódik» és a viaszgyertyácskáiban!

L. V. urnak Pécs. Attól függ, hogy milyen és nem attól, hogy ki.

Kisujszállás. Hogy ne volna szabad a szünidőben naponta két órán át hittant tanítani! Ki tilja ezt és mi jognál fogva! Dehogy nem szabad, sőt: kol hamarbe tóvó olov berocho.

Pozsony. Mi rég megoldottuk a jellemző aláírást. Felbontottuk a szót (שרור) betűire és akkor úgy találjuk, hogy a következő szók kezdőbetűit képezik: **S**ajte, **r**ósó **v**gasz **r**uach

Homok-Szt.-György. Az illető szerkesztőségben még nem került rá a sor. Sok, mit türelmétől követelnek, de ezen változtatni nem lehet. Így születik minden első könyv.

Ifjabb Nagel Otto könyvkereskedésében Budapesten, (Muzeum-körut a Nemzeti színház bérházában) megjelent és kapható:

Általánosan engedélyezve a m. kir. közokt. Ministerium 17358/88 számú rendeletével.

Dr. Ploetz Károly. Elemi franczia nyelvtan. A 33. kiadás után átdolgozta Nagy Lajos I. rész. Második javított kiadás kemény kötésben ára 44 kr. II. rész. Második javított kiadás kemény kötésben ára 44 kr. Mind a két rész egy kötetbe kötve 80 kr.

Dr. Ploetz Károly. Sillabaire française. A franczia nyelvtanítás első foka. Leánynövendékek számára a 12. kiadás szerint magyar nyelven átdolgozta Nagy Lajos. Kemény kötésben ára — 50 kr.

Dr. Ploetz Károly. Conjunção francesa. Második fokozat a franczia nyelv oktatására leányiskolákban. Olvasókönyvvél és szótárral. Az eredeti 12 kiadás után magyar nyelvre átdolgozta Kubinyi F. A. polg. isk. tanár. Kemény kötésben . . . 80 kr.

Dr. Ahn Ferencz. Gyakorlati tanfolyam a német nyelv gyors és könnyű megtanulására az eredeti tanmódszer nyomán írta Nagy Lajos. Első rész nyolczadik javított kiadás kemény kötésben 40 kr. Második rész harmadik javított kiadás kemény kötésben ára 40 kr. Mind a két rész egy kötetben kötve ára 80 kr.

A tisztelt igazgatóságoknak és hittanító uraknak, kik ezen könyveket iskolákban tankönyvül használni óhajtják, szívesen küld a kiadó kívánságra ingyen tisztelet példányokat.

 מילא מילא-műtétet (26 évi gyakorlat) a legügyesebben végez **Frank Leo** II. ker. Albrecht-ut 5.

Fogorvos Barna Budapest, IV. kerület vaczi-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

Katzer József

szücs-meser

udvari szállítója ő cs. és kir. fensége József főherczegnek.

Legnagyobb megóvási intézet Magyarországon.

(alapított) Budapest, Ó-utca 44. sz. (1856)

Megóvási díjak árszabása

az egész idényre a tűz elleni biztosítás beszámításával:

Uri uti bundák	1.50-tól	2.50-ig
» uti eszmák	—50 »	—80 »
» lábzsák és kosár	—40 »	1.— »
» téli kabát	1.— »	1.30 »
» nadrág és mellény	—.— »	—60 »
Teljes szalon-öltöny	1.50 »	2.50 »
Diszmente	1.50, 2.50 »	4.— »
Ablakfüggönyök és ajtódisz- mények	1.— »	3.50 »
Sipkák	—20 »	—30 »
Női bundák	1.— »	2.50 »
» posztókabát és köpenyek	—60 »	1.50 »
» bársony vagy posztóruhák	1.— »	2.50 »
Karmantyuk	—20 »	—60 »
Szalonszőnyegek: közönséges négyzőgméter	—20 »	—30 »
szmirnai négyzőgméterként	—.— »	—42 »

Levelezőlapon történt megkeresés folytán a tárgyakat háztól magamhoz szállítatom.

Javításokat és átalakításokat azonnal vagy a nyári hónapok alatt kérem eszközöltetni, mivel azok fele munkaáron és legnagyobb figyelemmel teljesíttetnek az érte járó összeg csak a tárgy elvitelekor fizetendő

 A szőnyegek kezeése gépezet nélkül történik.

Pályázat.

A lévai izraelita statusquo-hitközségnél mint anyakönyvi kerületnél **1100 frt.** évi fizetés, az anyakönyvi és egyéb szokásos mellékjövödelmek, valamint a helybeli állami tanítóképezdében és főgymnasiumban végzendő hitoktatás jövedelmei élvezésével egybekötött, 1892. évi januar hó 1-én betöltendő **rabbi állásra** ezennel pályázat nyittatik.

Pályázóktól megkívántatik, hogy a talmudban és az ősi hagyományos törvényekben tökéletes jártassággal, a törvény követelményeinek és a kor igényeinek megfelelő műveltséggel, valamint a magyar és német nyelvű hitshónoklatok megtartására való képzettséggel birjanak, — továbbá, hogy három elismert rabbitól képesítési bizonyítványt felmutathassanak.

A megválasztandó rabbi kötelessége leendő, a rabbi és anyakönyvvezetői teendők mellett az izraelita elemi iskola feletti felügyelet gyakorlása is.

Pályázni kívánó rabbi urak felkéretnek, miszerint kellően felszerelt kérvényeiket, életkor, családi viszonyok és esetleg eddigi működés feltüntetése mellett, legkésőbb 1891. évi szeptember hó 15-ig alulírott elnökséghez címezve, beküldeni sziveskedjenek.

Próbaszónoklatra csak a meghívottak bocsáttatnak, és az utiköltség esakis a megválasztottnak fog megtéríttetni.

Léván 1891. július 30-án.

Dr. Frommer Ignác,
hitközségi elnök.

Pályázat

A marosvásárhelyi statusquo-ante izraelita hitközség 4 osztályu elemi magyar tannyelvű iskolánál f. 1891. évi szeptember 1-én kezdődő iskola évre egy **500 frt.** évi fizetéssel javalmazott igazgató-tanítói állásra ezennel pályázat hirdettetik.

Az ezen állásra pályázni óhajtúktól a magyar és német nyelv teljes tudása és a héber tudományokban mélyebb szakavatottság kívánatik.

Pályázók tanítói képzettségüket, kort, családi viszonzait, eddigi működésüket és egészségi állapotukat kitüntető eredeti, vagy hiteles másolatu bizonyítványaikkal ellátott folyamodványaikat f. év augusztus 15-éig alulírt elnökséghez megküldeni sziveskedjenek.

A hitközség jegyzői teendőit is végezheti az alkalmazott, külön díjazás mellett.

Az első próbaév után fog a véglegesítés felett határozat hozatni.

Marosvásárhelyt, 1891 július 12-én.

A marosvásárhelyi statusquo ante izraelita hitközség elnöksége.

Pályázati hirdetmény.

Az újonan alakult kisjenő-erdőhegyi izr. hitközség népiskolájában az **500** azaz ötszáz frt évi fizetéssel és természetbeni lakással, esetleg megfelelő lakbérátalánnyal díjazott és a hitközség jegyzői teendőinek végzésével egybekötött tanítói állomás betöltésére ezennel pályázat hirdettetik. Az állomásozandó tanítótól megköveteltetik, hogy a magyar és német nyelvet úgy szóban, mint írásban teljesen birja, valamint, hogy a héber tantárgyakban megfelelő jártassággal legyen. Az ezen állomást elnyerni óhajtó tanító urak felkéretnek, miszerint tanítói oklevéllel, esetleges szolgálati okmányokkal, vallás-erkölcsös életüket, egészségüket, korukat és családi viszonyukat igazoló bizonyítványokkal vagy azok hiteles másolataival felszerelt, magyar és német nyelven szerkesztett, sajátkezűleg írt pályázati kérvényüket alulírt elnökséghez legkésőbb folyó évi augusztus 10-dik napjáig terjesszék be. Állami tanítóképző-intézetet végzett pályázó, különben egyenlő képesítés mellett, valamint kiknek nejeik kézimunkát taníthatnak, előnyben részesülnek.

Kisjenő (Aradmegye), 1891. július 23-án

A kisjenő-erdőhegyi izr. fiókhitközség elnöksége.

KIVONAT

GICHNER SIMON és FIA

paplangyárosok, kárpitos és diszitók

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 22

Árjegyzékéből:

1 drb creton paplan	— — — —	1.70 kr.
1 drb vörös rouge paplan	— — — —	2.—
1 » satin cachemir paplan	— — — —	3.40 kr.
1 » atlasz cachemir paplan	— — — —	4.40 »
1 » atlasz paplan	— — — —	8.50 »
1 » lószőr matracz	— — — —	10.—
1 » lószőr matracz 3 részben	— — — —	14.—
1 » Crin de afrig matracz	— — — —	6.—
három részben	— — — —	8.—
1 drb tengeri matracz	— — — —	4.50 kr.
» három részben	— — — —	6.50 »
1 » ablak tunisz-függöny	— — — —	2.80 »
1 » asztal- 2 ágyterítő bouret	— — — —	7.50 »
1 » asztal- 2 » prima »	— — — —	9.50 »

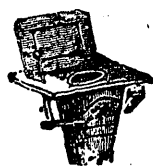
Vidéki megrendeléseknél kérjük a postaköltséget előre beküldeni. — **Kereskedők előnyben részesülnek.** — Nem tetszés esetén az árut kicseréljük, vagy a pénzt vissza küldjük.

Landesmann Lipót

a nagym. miniszterium által nyilvánossági joggal felruházot
VI. osz. mag. polg. fiu-iskolája és ne-
velő-intézete Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a keresk. akadémia, középiparta-
noda, mintarajztanoda és hadapríd isk. számára; képesít több-
féle állami hivatalra, vasuti, kereskedelmi, ipari, biztosító-
és pénzintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet
a tanuló a gazdasági, erdészeti, állatorvosi középintéze-
tekbe. Növendékek tisztességes ellátásban, gondos vallás-
erkölcsi nevelésben és rendszeres pótoktatásban része-
sülnek. Folytonos felügyelet Mérsékelt díjak. Értesítő
kívánatra bármikor.

*Okleveles polgári, avagy középiskolai tanár
alkalmaztatik.*

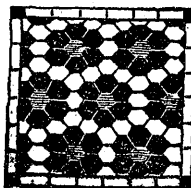
Legujabb szabadalmazott CLOSETT-ÜLŐK

önműködő záróval, emaillezott, ön-
tött vasból való csészével, megakadályozzák a légvo-
natot és ártalmas kigőzölgeéseket, melyek
által a betegségek leginkább bekövetkeznek. — Ára
darabonként fényezett ülődeszkával 10 frt, fényezett-
lennel 9 frt. — Szétküldés utánvétellel. — Sok ezer már
sikeresen van használatban

WOLFSONA

budapesti vasbutorgyáros raktárból

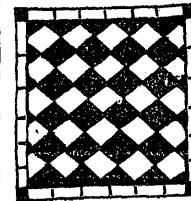
(Dorottya-utca 2. sz.)

WALLA JÓZSEF

cementárú-gyára és építési anyagok raktára

Budapest. VII., Rottenbiller-utca 13.

Raktárt tart:

Kőfedélpép,
Kerám lapok,
Tüzálló t. glák,
Kéményrakványok-
ból stb.

nádfontat,
mennyezet készítéshez.

vállalkozik:

Granit-Terazzo,
Cementlapok és Mozaik
lapokkal kövezések
elkészítésére stb.

Gyári raktára a
gartenau Portland cement és
vizhatlan meszgyárnak.

FELHÍVÁS

Lévai Dávid bank- és váltó-üzlete, Budapest, Teréz körút 48.

felhívja az általa tőzsdeműveletekre alakított A), B), C), D) csoportok I. sorozat résztvevőit második
havi, és pedig július hó 1-től augusztus hó 1-ig a tőzsdeműveletekből eredő haszon felvétele végett a pénz-
táránál jelentkezni és fizet minden egyes résztvevőnek és pedig: A) I. csoport 5 frt és 20 kr., B) I.
csoport 12 frt, C) I. csop. 25 frt., és a D) I. csoport 56 frtnyi tiszta hasznót.

Eme teljes siker, valamint az eddig alakított csoportok mind az öt sorozatánál tanúsított tömeges rész-
vételi hajlam, de főleg a legjobb és legkedvezőbb kilátásaim a mai tőzsde alakulatainak rendszerem szerint
való kihasználtságára, arra indít, hogy egy újabb és pedig egy VI. sorozatot megnyissak az alatt
jelzett csoportok szerint.

Előjegyzések résztvevőjegyekre f. évi augusztus hó 8-ig fogad-
tatnak el, minthogy augusztus hó 10-én már kezdetét veszik az üzletek a következő csoportok s erint:

A) VI. csoport	100 résztvevő	—	—	—	—	á 25 forint
B) VI. »	100 »	—	—	—	—	á 50 »
C) VI. »	50 »	—	—	—	—	á 100 »
D) VI. »	50 »	—	—	—	—	á 200 »
E) VI. »	20 »	—	—	—	—	á 300 »
F) VI. »	20 »	—	—	—	—	á 500 »
G) VI. »	15 »	—	—	—	—	á 1000 »

Minden egyes csoport külön kezeltetik és a tiszta haszon minden hó végével pénztáramnál
kifizettetik. Minden egyes résztvevőnek jogában áll, 1 havi előzetes bejelentés után a csoportból kilépni
és ezen felmondási idő leteltével a hozzá járult összeget haszonnal együtt felvenni.

V. kerületi polgári- és kereskedelmi iskola BUDAPEST,

V. ker. Nagy korona-utca 13-ik szám.

IGAZGATÓ:

ARANYOSSY MIKSA.

E nyilvánossági joggal felruházott intézet áll 4 polgári és 3 közepkereskedelmi iskolai osztályból. Bizonyítványai államérvényesek. A keresk. osztályok egyenrangúak a keresk. akadémiák osztályaival. Az intézet minden követelménynek megfelelő internátussal (bennlakás) van egybekötve és »iskolai műhelyt« tart fenn, mely a középiskolai tanáregyesület jubiláris kiállításán diszoklevéllel lón kitüntetve. Előjegyzések már a szünetek alatt. Értesítővel készségesen szolgál

az igazgatóság.

BUTOR részletfizetésekre

Ehrentreu és Fuchs testvéreknél kapható
Andrássy-ut 41. sz.

Univ. Med. Dr. RENNER vizgyógyintézete

Budapest, VII. kerület, Valero-utca 4. sz.

Az intézet (mely 18 év óta fennáll, a Hidrotherapia minden modern eszközeivel van ellátva és szakszerű kezelés mellett ugyanott sikerrel gyógyíthatók:

1. A legkülönbébb idegbajok: **Hysteria**, **Hypochondria**, **Melancholia**, álmatlanság stb.

2. Vérkeringési zavarok: szédülés, vértorlódás, vérszegénység, hőszám-zavarok stb.

3. Az emésztési szervek betegségei: gyomorbélhurut, székrekedés, a belek renyhessége, puffadtsága, hasbéli pangása stb.

4. Rheuma bajok és általános gyengeségek

Bennlakók és bejárók felvétetnek.

TELEFON

TELEFON FELTALÁLÓK!

Uj találmányokra

kieszközöl és érté-

kesit minden

államban.

szabadalmakat

védjegyek, min-
ták és mustrák be-
lajstromozását eszközli

BERGL SÁNDOR

első budapesti szabad. és műszaki irodája
Budapest, VI., Andrássy-ut 30.

SINGER és WOLFNER kiadásában

Budapesten, Andrássy-ut 10.

megjelent az orsz. izr. tanítóegyesület által kibocsátott **izr. elemi iskolai tankönyvek jegyzéke:**

Imakönyv ára kötve — — — — —	40 kr.
Moze öt könyve 5 kötetben. Egy-egy kötet ára kötve — — — — —	40 »
Müller , Magyar ábc és olvasókönyv kötve	20 »
Radó , Magyar olvasókönyv II. oszt. kötve	32 »
» » » III. » »	36 »
» » » IV. » »	45 »
» » » V—VI. » »	65 »
Hoffmann , Magy. nyelvtan II. oszt. kötve	15 kr.
» » » III. » (sajtó alatt.)	
Herczog , Német ábc és olvasó. Kötve	20 kr.
Mendl , Német olvasó II. oszt. kötve	32 kr.
» » » III. » »	36 »
» » » IV. » »	45 »
» » » V—VI. » »	65 »
» » » nyelvtan II. » »	20 »
» » » III. » (sajtó alatt.)	
Radó V. Biblia történet. Kötve — — —	50 kr.

Komáromy , Magy. nyelvtan IV. oszt. kötve	20 kr.
» » » V—VI. » »	36 »
Lakits-Neiger , Földrajz III. oszt. kötve	12 »
» » » IV. » »	28 »
» » » V—VI. » »	36 »
Mayer-Márki , Magyarok története »	30 »
Ertl II. Természetráj — — — — —	32 »
Székely (Schwartz) számtan II. oszt. kötve	20 »
» » » III. » »	24 »
» » » IV. » »	24 »
» » » V—VI. » »	36 »

Mayor, Énekeskönyv izr. iskolák számára
I. füzet — — — — — 20 »
II. füzet — — — — — 20 »
Mutatványpéldányt valamennyiből készséggel küld:

SINGER és WOLFNER,
könyvkereskedése
udapest, Andrássy-ut 10.

Zsidó magyar írók és tudósok.

Szerkeszti és írja: dr. Feleki Sándor.

XXXI.

Neugebauer László.

(Második közlemény)

Körülbelül tizenöt év előtt történt. Arany János, a halhatatlan epikus, hosszú hallgatás után ismét megszólaltatta lantját. Megjelent balladája: «A tetemre bívás», melyet az egész ország csodálattal és gyönyörrel olvasott. Egy fiatal műfordító — Neugebauer László volt — vállalkozott arra, hogy németre átültetve, azt a német olvasóközönségnek is bemutassa. Arany barátai útján értesült róla, hogy mily művészi fordításban jelent meg legújabb balladája. Magához kérte Neugebauer-t és felolvastatta a műfordítást. Mikor a fiatal író végig szavalta, Arany jóságos szemeivel hosszan rátekintett s végre így szólt: »Maradjon ön továbbra is a megkezdett uton, mert ön a magyar irodalomnak nagy szolgálatokat van hivatva tenni.«

És Arany jóslata be is teljesedett.

Neugebauer csakugyan nagy és maradandó szolgálatokat tett a magyar irodalomnak. Míg többi műfordító társai csak hébe-korba, habár művészileg is, de csupán kedvtőlésből fordítgattak, addig Neugebauer egy negyedszázadon át összes erejét és jeles tehetségét igazi lelkesedéssel és odaadással szenteli a magyar íróknak a külfölddel való megismertetésére. Huszonöt év hosszú idő, de még most is azzal az ifju tüzzel él ebbeli működésének, mint midőn 1865-ben első fordítása a *Pester Nachrichten* hasábjain megjelent. Azzal az ifju tüzzel, mondjuk, de nem ugyanazon eredménnyel. Mert Neugebauernek minden újabb műfordítása meggyőző bennünket arról, hogy azok fokozatosan lesznek művésziesebbek és művésziesebbek. A nagyon sok közül csak úgy találomra nevezzük meg Petőfi «Szeptember végén», «Egy gondolat», «Csatadal» című verseit, melyek formai tökéletesség, közvetlenség, és hűség tekintetében a műfordítások mintaképei közé sorolhatók. És ilyen Neugebauer fordításainak nagy része.

Mikor azt állítottuk, hogy Neugebauernek a magyar irodalom körül hervadhatlan érdemei vannak, nem aféle általános frázissal éltünk.

Hivatkozunk a német kritika és német olvasóközönség nagy tetszésére, melylyel Neugebauer műfordításait fogadták s minek kifolyásaként Petőfi fordítása rövid időn két kiadást ért. A legkiválóbb német és magyar írók és egyéb notabilitások siettek Neugebauer-t üdvözölni a nagy sikerhez. Grün Anasztázus, Hammerling Robert, Geibel Emanuel, Wickenburg-Almdssy grófné, Scheffel Victor, Kompert Lipót, Goldmark Károly, Bodenstedt Frigyes, Lewinszky József, Sonmenthal Frigyes, továbbá Jókai Mór, Falk Miksa, Liszt Ferencz, Csiky Gergely, Fraknoi Vilmos, Apponyi Albert, Csáky Albin,

Vámbéry Armin, Kiss József, Dóczi Lajos és még számos más neves író üdvözölte Neugebauer-t gyönyörű fordításaiért s az írók nagy része állandó levelezésbe s részben barátságba lépett a jeles műfordítóval. Bár tudjuk, hogy Neugebauer ismert szerénységét sértjük vele, még sem állhatjuk meg, hogy ide ne iktassunk a nevezett írók néhányának nyilatkozataiból egy pár sort.

Bodenstedt Frigyes a fordítások nagy mestere, így ír: Az ön Petőfi-fordításai nekem igen tetszenek; érzélem és emelkedettség van bennök, mi eredeti költői erre mutat. A könyvnek szép eredményt jósolhatok. Igazi gyöngyök, melyek az ön német foglalatában irodalmunk valóságos gazdagítására szolgálhatnak — Grün Anasztázus: Fogadja köszönetemet a Petőfi-féle dalok német fordításának közléseért. Már évek óta lelkesült tisztelője vagyok Petőfi Muzsájának. Műfordítása szerintem, a legnagyobb elismerésre méltó. — Hammerling Róbert eképp nyilatkozik: Egy feladatához termelt jó Petőfi-fordító már régebbi idő óta élen érzett szükség. Hogy valaki lyrai költőt, különösen népiest jól fordithasson, magának is költőnek, vagy legalább isten kegyelméből való fordítónak kell lennie. Az ön fordításait sikerültnak tartom. Csak bátran előre! — Kompert Lipót: Az ön fordításai telvék közvetlenséggel, s az eredetinek illatát lehelik, vagyis azon erővel és energiával látszanak birni, mely az eredetieknek sajátja. A népies hang bennük pompásan el van találva. Csak kötelességet teljesítek, ha önt buzdítom, hogy a sikeresen kezdett munkát derekasan bevégezze. Petőfi megérdemli! — Geibel így nyilatkozik: Valóban nagy gyönyört okozott nekem, a remek költemények fordításainak megküldésével. Már csak ezek miatt is meg szeretném ismerni a magyar nyelvet. Rám nézve fordításai nagy értékkel bírnak, mert úgy olvastatják magukat, mint az eredetiek. Élénk érdeklődéssel olvastam azokat s nagy költőjük népies üdeségében és pompás humorában sokszor gyönyörködtem. Meleg hang, találó tiszta kifejezés s könnyen és természetesen folyó verselés jellemzik fordításait. A ki két ilyen, alapjában teljesen különböző nyelv mértékes fordításainak nehézségeit ismeri, nagyon tudja méltányolni az ilyen előnyöket. Ezek a legjobb fordítások azok között, melyeket eddig olvastam. A sok szép közt legjobban tetszetek: «Valahogy», mely alakjával Burns-ra emlékeztet; továbbá «Szeptember végén», «Falu végén kurta koresma» és «Tíz pár csókot egy végből». Ez utóbbi telve van naiv érzékiséggel s az erotikus elemet valóban goethei kellemmel tárgyalja.»

De nemcsak a német írók, hanem a német színművészek is megismerték Petőfi-nek zseniális alkotásait Neugebauer fordításai által, azokat a szavaló estélyeken, felolvasásokon bemutatták és a német intelligens közönség körében ismertekké és népszerűkké tették. Lewinsky József, a Burg színház nagynevű művésze

kit később Neugebauerhoz szoros baráti viszony kapcsol, *Hohenfels* Stella, *Wilbrandt* Baudius valódi lelkesedéssel szavalták Neugebauer Petőfi fordításait s a német közönség ugyszólván extazissal fogadta a patlogó, gyújtó verseket. Különösen Lewinsky-é a nagy érdeme, hogy igazi rajongással csüngve Petőfin, az ő műveit minél tágabb körben tette ismertté. Bécsben például a Neugebauer-féle Petőffordítások szavalásával — különösen a «Csatadal»-al oly lelkesedésre gyújtotta a közönséget, hogy helyeikről felugorva, tapssal, zsebkendő lobogtatással adtak kifejezést elragadtatásuknak.

De nálunk Magyarországon is a kritika a legnagyobb elismeréssel fogadta Neugebauer műfordításait. Csodálatos, hogy ép azok a lapok, melyek most magyar nemességének való elnyerése alkalmával agyonhallgatják érdemeit, vagy azokat kicsinyíteni iparkodnak, nagy dicsérettel emlékeztek meg mindenkor műfordításairól. A «Budapesti Hírlap» teszem fel, mely azt állítja, hogy: «Neugebauer ur nem költő, s hogy fordításai között sok a rossz és kevés a jó», megnézhetné például Neugebauer levelei között, hogy a lap szerkesztője, *Rákosi* Jenő egészen más véleményen van s ha hivatkozik *Dóczyra*, hogy ő is elítéli Neugebauer fordításait, megint megnézhetné Neugebauer levelei között, hogy *Dóczy* másképp is nyilatkozott e fordításokról. De megnézhetné a legkiválóbb hazai és külföldi írók nyilatkozatait is, ami szintén nyom tén valamin. És megnézhetné a Budapesti Hírlap — a Budapesti Hírlapot (1885-ik évfolyam), mely az irodalmi rovatban a Neugebauer-féle Petőfi és Kiss fordításokról így nyilatkozott: »Maga a tény, hogy a német fordítások rövid idő alatt második kiadást értek s diszmű formájában jelenhetnek meg, azt bizonyítja, hogy a német piaczon jelentékeny a kelendőségük s a magyar költőknek ily módon terjesztése által a *nemzeti irodalmunknak tesz jelentékeny szolgálatot.*» Ha ez utóbbi áll, akkor azt hiszem, nem lehet kifogása a Budapesti Hírlapnak a Neugebauer kitüntetés ellen, mert aki »a nemzeti irodalmunknak tesz jelentékeny szolgálatot« az meg is érdemli a királyi kitüntetést. Hogy mások is megérdemlik, vagy talán még inkább megérdemlik, az, úgy hisszük, nem von le semmit érdemeiből.

Ugyancsak elismeréssel adóztak a többi magyar napilapok kivétel nélkül, csak az életrajznak rövidre mért kerete nem engedi, hogy azokat e helyen közzé tegyük.

Irodalmi érdemeit óhajtották a *Petőfi- és Kisfaludy társaság* jutalmazni, midőn őt kültagjukká választották. Őket követte az erdélyi *Kemény Zsigmond-társaság*, mely 1883-ban szintén kültagjává választotta. Ide iktatunk néhány sort a megválasztásáról szóló okmányból: «Uraságod azon kivételes férfiak közé tartozik, kik munkásságuk által kettős célú szolgálnak, kettős érdeket segítenek elő. Magyar költők és írók műveinek jeles fordításai által szolgálatot tesz a külföldi irodalomnak, mert

ezt a magyar szellem kincseivel gazdagítja, de nagyobb szolgálatot tesz a magyar irodalomnak, mert ezt ismerteti kifelé s azáltal magasabb fokra törekedni serkenti befelé. E fontos munkában szerzett érdemei elismerésül a Kemény Zsigmond társaság Uraságodat egyhangulag kültagjává választotta.»

Befejező cikk következik.

Revai ur.

Az »Egyenlőség« eredeti elbeszélése.

(6)

Írta: **Gonda Dezső.**

Hogy fölka-vart lelke csendre verődjék, leült a magadon, roskatag lábu, tintafoltos asztala elé és kivett a fiókból egy gondosan összerendezett csomagot. A jegyzékei voltak abban. Nagy ívek, féloldalt sűrűn beírva, két ujnyi fehér peremmel. A vaskos csomag méltó vetélytársa lehetett volna Diderot nagy enciklopédiájának. Volt ott értekezés arról, vajjon monda-e, vagy történeti tény, hogy a pizai dom boltozatáról lefüggő lámpa lengései az ingamozgás szabályszerűségére figyelmeztették Galileit, az égboltozat Kolombusát? Volt más, mely az alchimia és élelixir kérdésével kapcsolatban, Bacon Roger nagy alakjával és azon tételnek bölcsészeti fejtegetésével foglalkozott: hogy a legnagyobb szellemek is hatása alatt állanak koruk vaskos tévedéseinek. Az egyik iv homlokára oda volt jegyezve, hogy Révai aznap üzleti utban valami meredek, fejedelmi sziklaormot pillantott meg a hajóról. Nyomban arra következik esztétikai elmélkedés »A fenségesről a természetben.« Közül üres lapok egy-egy gondolatot őrizvén csupán, mint pl. »Végtelen nagy ellentmondás van a között, ami bennünk érez és gondolkodik és a között, amint ez az érzés és gondolkodás a társadalomban megtestesül« . . . Vagy: »Majd ha a csillagok világszerződéseket kötnek egymással a léghajózásra vonatkozólag!« . . . Majd pedig: »A tölgy egyenes derékka nagysokára ha tud fölemelkedni a háztetőig — s a repkény mászva milyen hamar följut oda!« . . . És: »A királyt a homlokára nehezedező korona, testét fődő palástja emlékeztette a munkásnyomorra. Hiszen a korona abroncsát a kalapács verte egybe, a belemélyesztett drágaköveket a bányák fojtó mélyéből ásták ki hamar elpusztuló emberek. Palástját is takácsok szőtték és a gyöngyöt bele e munkában vakuló, sorvadó leánykák himezték« . . . Néhol csak egy odavetett mondat, így: »Az én édes anyám az egy szent« . . . Azután sok lapon kisebb-nagyobb könyvek tartalmának rövid összefoglalása, egyes szebb helyek cikkekből, tndományos és szépirodalmi művekből, versszakok, algebrai alakzatok, hírlapokból kivágott papirszeletek, fénykép, színlap, vagy névjegyek. Közel husz évi munka, olvasás, élettapasztalat elmélkedés, rajongás, egy fogékony lélek megfigyelésének és magába-szállásának, érzelmeinek fölkinccselt eredményei vannak itt tárházba gyűjtve.

Itt meg kell állapodnunk egy kissé. Veszem észre,

hogy már régóta két kérdés tolakszik mindinkább az olvasó ajkára.

Először: Honnan szedi Révai ur a könyveket?

Másodszor: Hogyan futja minderre az idejéből?

Ami az elsőt illeti, olvasóm, szíveskedjél körültekinteni Révaiéknak már elébb nyomoruságosnak jelzett, dohos szobájában

Egy gondosan lesurolt, de rozsz deszkákból össze-rótt, közönségesen paradicsomos üvegeknek rendelt állványon néhány száz kötet simul egymáshoz, a legtökéletesebb rendben, papirruhába bujtatva, olyan csinnal és gondnal, ahogy egy szerető anya szokta felöltöztetni becézgetett gyermekeit. Ez Révai Vilmos könyvtára. Egy-két kötet kivételével nem ebben a nyomoruságos lakásban szerezte. Hogy hol? Arról még nem szólhatok. Majd elmondja azt maga Révai, amikor ezt a türelmet fárasztó historiát kibogozzuk . . . Az első kérdésedre vonatkozólag továbbá felkérlek, hogy nézz körül déli harangszó után a muzeumi könyvtárban: egyszer csak jön be egy hórihorgas sovány ember, színehagyott hosszú kabátja csaknem bokáját veri, a zsebéből néhány iv papír kandikál ki. Csöndesen telepszik le megszokott helyére, leteszi a papirost az asztalra, körülrakja nagyságban orgonasípszerűen váltakozó fekete, piros, kék czeruzákkal és egy percz multán úgy elmerül a kapott könyvbe, hogy bűvárharanggal se tudnál utánaereszkedni. Délutáni öt óra töltén az akadémia olvasótermében van a hosszú ember, hosszú habát, hosszú iv papír, a temérdek czeruza, meg az ilyenkor már 2—3 óráig tartó mélységes elmélyedés . . .

Nem tudom, szoktál-e antikváriusnál könyvet vásárolni? Ha igen, vess rá ügyet, nem jön-e be az ajtón egy hosszú kabát, abban az a bizonyos nyurga ember, aki sorra nézi az újabb könyveket, nem vesz nygan, de az antikvárius mégis örül a jöttének.

— Révai ur, kérem, ezt az angol könyvet inku-nabulának vettem . . . mit gondol, mi az irodalmi és biografiai jelentősége? . . . Révai ur, egy jó vevőmnek kellene a könyvtárát rendbeszedni, nem szánna rá néhány vasárnap-délután? Remek könyvek vannak ott egy halomban, kedvére olvashatna közülük a rendező. Már én szóltam azzal az urral, mert mindjárt önre gondoltam, stb. stb . . .

Végül pedig vannak tudományos intézetek, amelyek megbízzák egy tekintélyes és tudós tagjukat, hogy fordítsa le emezt az élettani, vagy amazt a nemzetgazdasági remekművet magyarra. A tudós és tekintélyes tag ur nem ér rá vele bibelődni, kiadja albérlésbe, az albérlő ismét albérlésbe bizza és elvégre oda lyukad ki a dolog, hogy az a bizonyos hosszú kabátos ur éjjel után 1-2 órakor ott görnyed a csendes világu lámpa mellett a nyomoruságos hajlékban és a magyar szó szárnyaira gördíti át az idegen gondolatok súlyát.

Fogasabb a második kérdés. Honnan kerítette ki Révai ur a napnak 24 órájából ezt a tengersok időt?

Nem azért fogas, mintha képzeletem hajította volna messze a súlykot. Nem. Révai urat én az életből rajzolom és láttam őt a mindennapi munka műhelyében így dolgozni. De nem tudtam tőle ellesni annak titkát, hogy lehetnek emberek, akiknek 24 óra csak olyan egy nap, mint más földi halandónak és mégis úgy látszik, mintha volna valami bűvös erejű Jozsue-talizmán, amelylyel meg tudják lassítani az idő rohanását. Azt hiszem, titka ott van az agysejtek nem fáradó, csodálatos szívósságában, a munkaerő rugalmasságában, aminek általa a szellem ily munkásai szünet és átmenet nélkül láthatnak a legkülönbözőbb dolgokhoz s titka rejlik az egy célra irányzott akaratban, a társadalmi élet ezer apró kötelezettségeitől való elszigetelődésben és nem kevésbé azokban a gyuladt veres karikákban, miket az éjjeli virrasztás rajzol a szempillákra; ott van a vállak meggörnyedésében, az arcnak pergamen színében . . .

De az íróasztal előtt ma éjjel Révai nem tudott belemerülni a lelke egész világát betöltő munkásságba. Mint egy-egy éles korbácsütés verte föl álmódózáiból anyjának görcsös, sipoló, szaggatott köhögése. E kinzó hangok hatása alatt érlelődött határozattá lelkében, hogy mulhatatlanul föl fogja keresni az egyetem valamelyik tudós professorát, hogy segítsen az édes anyján, bár kérésre nem hajló plebejus büszkesége remegve gondolt arra, honnan fogja előteremteni a honoráriumot.

Pedig ugye, milyen egyszerű lett volna nem remegni, hanem hivatkozni a nyomoruságra és azokra az aranyos festésű betűkre a tanár ur fekete tábláján, amelyek ingyen rendelést ígérnek valamelyik kórházban ingyenes betegnek. Ugye, milyen egyszerű?

Csak hogy az emberiség e tekintetben két nagy részre oszlik: a Révaikra és a nem Révaiakra. Az utóbbiak tudnak kérni és nem remegnek, az előbbieket remegnek s a kérés az ajkukra fagy.

Hanem azért a legközelebbi ünnepnap délelőttjén Révai ur félénken haladt föl a tanár ur házának szőnyegborította lépcsőjén.

— A nagyságos ur most nincs itthon, csak egy óra mulva jön meg, tessék akkor idefáradni, — hangzott az aranygombos inas modoros utasítása.

Révai egyideig sétált föl s alá a ház előtt, mikor elunta, egyet gondolt s gyors léptekkel igyekezett a közeli képtár felé. Öt percz se telt bele és a mi Révai urunk úgy elandalodott egy Tiziano Vecelli szemléletébe, hogy a körötte járók-kelők zsi bongása csak messziről jövő dongásként hangzott fülébe.

Egy kéz, amely vállát érintette, fölriasztotta csaknem ájtatos méltóságából.

Hátrafordult.

Koromfi Adrienne állott előtte. Vele volt a társalgónője és néhány uracs: vagyis, amit műszóval »slepp«-nek neveznek.

— Jónapot, kedves Révai ur, jónapot!

Persze, hogy Révai menten olyan lett, mint a szépen főtt rák.

Képzelnék Önök egy szépen főtt rákot hosszú kabátban, aki ráfeledkezett Gonzaga Izabella portraitjára és amikor megfordul, a princzipálisa leányának eleven képe hajlik hozzá oly közel, hogy szinte érzi arcza tüzelését.

(Folytatása következik.)

ARNSTEINER ÚR HÁZTÜZNÉZŐBEN.

Elbeszélés.

(9)

Írta: **KOMPERT LIPÓT.**

Arnsteiner Gyula úr lelkében a Winterfeld Lázár »eljárása« fölötti elkeseredés tetőfokra hágott; csak kicsibe mult, hogy a meggondoltság minden gátját »kaczagva« nem törte által és hogy nem hagyott maga után romlást és pusztulást. Gyenge, erőltetett mosolygással tudta tartóztatni.

— Atyjának a férj jogaira vonatkozó véleménye — szólt a tanítványa felé fordulva — úgy látszik, a tal-mudi nézetekre támaszkodik, melyeknek szülőházaja a kelet volt, hol a feleség helyzete a rabszolganőnél nem volt sokkal külömb. Hál' istennek, mi már a civilizáció törvényei szerint élünk és ezek jogalapul — a váláshoz, mert az aféle elüszést a »mi« törvényünk nem ismeri — nem rossz számvetést, vagy koz-más levest követel, hanem egészen mást.

— Bánom is én? — vágott közbe Winterfeld és haragosan vonogatta a vállát. — Lásd, Czierl (!) a te édes anyád álmában is elvégzi az eféle rongyos számvetéseket, és még hibát sem ejt! — Hát azt hiszed: mi tudtunk volna boldogulni, ha én meg az anyád nem értettünk volna a számoláshoz?

— Az én férjem — szólt Szidonia tréfás hangon a tanító felé sunyitva — úgy is elvesz, ahogy vagyok.

A tanító urat roppant forróság szállta meg; arc-zának hirtelen pirossága bizonyította ezt.

— Tökéletesen igaza van önnek, Szidonia, — dadogta inkább, hogysem mondta. — Az oly férfi, a kinek az ön állását egy számológépére lealacsonyítani, sőt ily módon megszüntetlennitni volna kedve, — hogy enyhén fejezzem ki magamat, — nem érdemli meg, hogy önnek férjévé legyen.

A gyapjúkereskedőt csak a tanítóval szemben érzett bizonyos tisztelete tartóztatta, hogy haragját teljesen szabadjára ereszsze. Különben lehet, teljesen elért-nek vélte azon célját, hogy a tanítónak elég világosan adja tudtára azt, miszerint Szidonia hovahamarabb a »hütlenség« állapotába lép.

— Csak tömje meg a fejét eféle dolgokkal — szólt és fölállt — utóvégre is talán még ő fogja az urát vizsgálatra, akinek szegénynek majd tudnia kell, hol foghatók meg azok a bizonyos görög istenek.

Mikor Winterfeld Lázár eltávozott, Arnsteiner

tanár úr csakúgy folytatta a Telemaquot, mintha mi sem történt volna! Vajjon azért tette-e ezt, hogy lelke lármás érzelmeit elkábítsa, avagy tisztán kötelesség-tudásból? De egyszer csak megesett, hogy Arnsteiner Gyula úrnak egy rendhagyó ige sehogy sem akart fel-tűnni, miglen csodálatos módon maga Szidonia figyel-meztette rája.

A tanító nagyon szórakozott volt!

III.

Arnsteiner Gyula szobájába érve, természetesen magához tért eme kábult állapotából, melybe a fönn rajzolt jelenet folytán jutott. Csöndesen megvonulva, odavetette magát prédául mindama vad szellemek elé, melyek 16 álló esztendő óta műveletlen apák és anyák képében rágódtak élete gyökerén és fájlalta azt a megaláztatást, hogy az ő tanítási rendszerének bírál-gatására egy Winterfeld Lázárnak elég bátorsága volt.

Miután a tanító ezen, a szinte elviselhetlen gon-dolaton emésztő vágyakozással keresztül-kasul vergő-dött, úgy, hogy a gondolat valami össze vissza lyuk-gatott szitához hasonlított, csak akkor botlott bele a másikba, t. i. abba, hogy Szidonia menyasszonynak készül. Ismét több egygyel! A hütlének sorának még nem szakadt vége, és ezuttal a »hütlenség« — Win-terfeld Szidonia!

Furcsa biz az, de ha máskor az apák és anyák eféle csapást mértek reája, nem valami nagy időbe telt, de kijózanodott: aki sokat és sokszor veszít, elvégre is belefásul. Különben jóval lelkiismeretesebb tanító volt, hogysem a többi, hozzá hü maradt tanít-ványokkal rossz kedvét, vagy szigorúságát éreztette volna azért, mert őt szomorúság érte. De ezuttal mé-lyebre szolgált a seb s a tanító tanítványa eljegyzé-sének jelentését ezuttal nem vette oly kevésbe, hogy ama bizonyos halódó király udvaronczaival így kiál-tott volna fel: »A tanítvány meghalt! Éljen a másik — aki még nem menyasszony!« Ilyen önmegtagadásra Arnsteiner úr éppenséggel nem volt hajlandó. — Már pusztán azért is, mert Szidonia atyját Winterfeld Lázár-nak hívták, azt hitte, hogy öngyilkos gyávasággal ki-térnie az útból, és végignéznie, hogy ezt a drága zsák-mányt mint kapja el az orra elől más, nem dukál.

Arnsteiner Gyula úr annyi fáradtságot is restelt, hogy meggondolkozzék azon: vaj' ki legyen az a »más«? Csak úgy határozatlan alakban lebegett előtte valami gyapju, vagy terménykereskedőnek műveletlen anyaga; sokkal jelentéktelenebbnek és számbavehetetlenebbnek tartotta, hogysem egyéb tulajdonságaira ügyet vetett volna.

Hát ő mért nem maradt nála?

Számos tanítványának ez a kényes kérdése foly-ton ugy zúgott a fülében, mint a nagy harang; el nem hallgatott volna egy világért sem és folyton folyvást sürgette a választ. Hát ő mért nem maradt nála? Miért késlekedett a vallomással? (Folytatása köv.)